"ชุดก้าวหน้า"

พ. อ. ปิ่น มุทุกันต์

"มงคลภาษิต"

นายอธึก สวัสดีมงคล

"มงคลชีวิต"

อริยทาสภิกขุ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์

นงานพระราชทานเพลิงศพ

อยเอกหลวงโยธีทัพพสาธก์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

๒๕ มกราคม ๒๕๐๗

"ชุดก้าวหน้า"

พ.อ. ปิ่น มุทุกันต์

"มงคลภาษิต"

นายอธึก สวัสดีมงคล

"มงคลชีวิต"

อริยทาสภิกขุ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ร้อยเอกหลวงโยธีทัพพสาธก์

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม

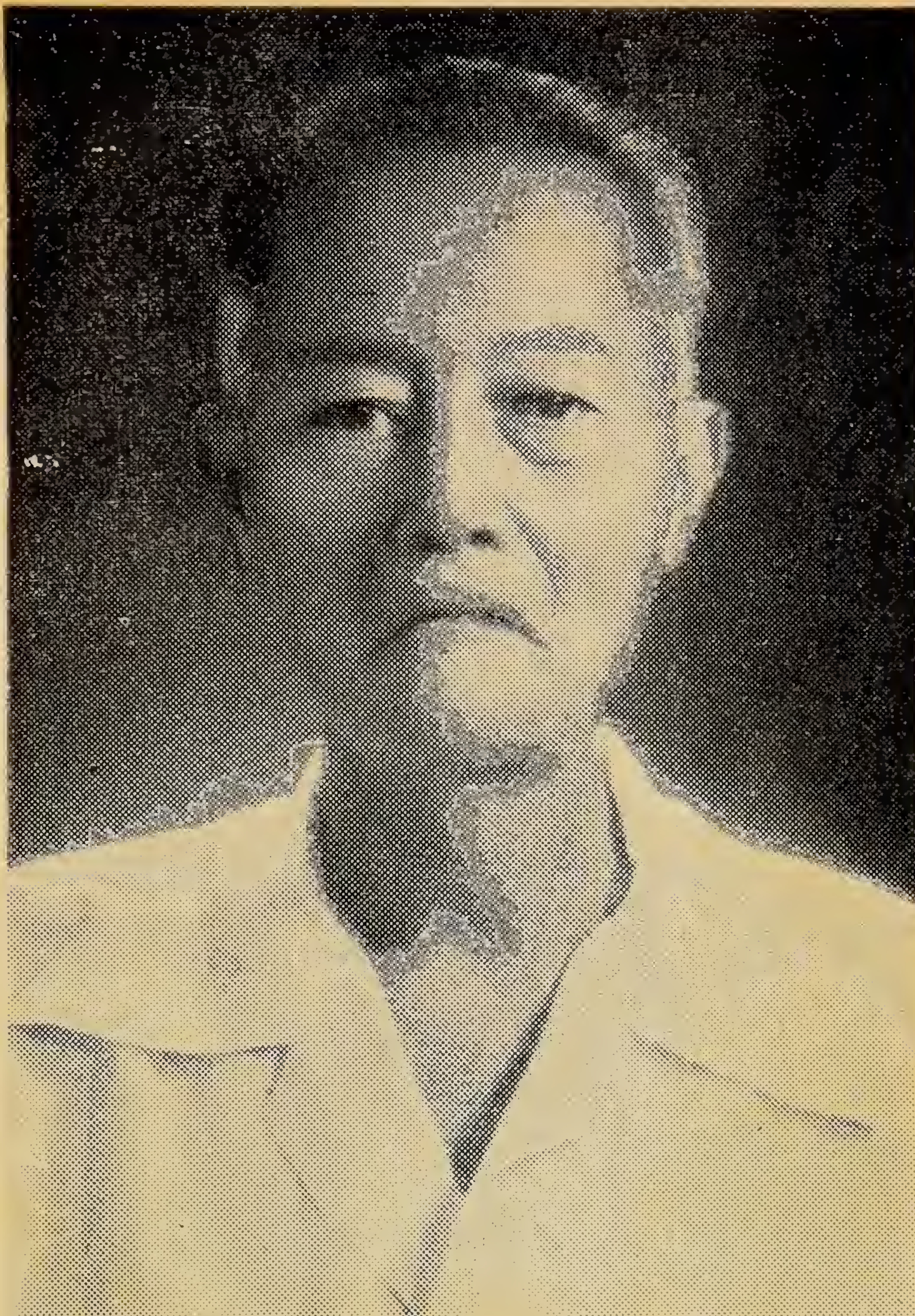
๒๕ มกราคม ๒๕๐๗

คำนมัสการคุณมารดา

"อนนฺตคุณสมฺปนฺนา   ชเนตฺติชนกา อุโภ"

ข้าขอนบชนกคุณ   ชนนีเป็นเค้ามูล
ผู้กอรปนุกูลพูน   ผดุงจวบเจริญวัย
ฟูมฟักทะนุถนอม   บบำราศนิราไกล
แสนยากเท่าไร ๆ   บคิดยากลำบากกาย
ตรากทนระคนทุกข์   ถนอมเลี้ยงฤรู้วาย
ปกป้องซึ่งอันตราย   จนได้รอดเป็นกายา
เปรียบหนักชนกคุณ   ชนนีคือภูผา
ใหญ่ยิ่งพื้นพสุธา   ก็บเทียบบเทียมทัน
เหลือที่จะแทนทด   จะสนองคุณานันต์
แท้บูชไนย์อัน   อุดมเลิศประเสริฐคุณ ฯ
มยฺหํ มาตาปิตูนํว   ปาเท วนฺทามิ สาทรํ

(จากนมัสการคุณานุคุณของพระยาศรีสุนทรโวหาร น้อย อาจริยางกูร)

ร. อ. หลวงโยธีทัพพสาธก์

ชาตะ ๒ มกราคม ๒๔๓๐

มตะ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๐๖

ประวัติ

ร้อยเอกหลวงโยธีทัพพสาธก์

๑.

ร้อยเอกหลวงโยธีทัพพสาธก์ (โยธีทัพพสาธก์ กาญจนะโยธิน) ชื่อเดิมชื่อกิม เป็นบุตรนายฮ้วยและนางงิ้ว เกิดเมื่อวันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๓๐ ตรงกับวันจันทร์ แรม ๔ ค่ำ เดือนยี่ ปีกุน ณ บ้านปากคลองด่าน ในคลองบางหลวง จังหวัดธนบุรี มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๗ คน เป็นบุตรคนที่ ๔ มีน้องชายที่ยังมีชีวิตอยู่ ๑ คน คือ นายพันตำรวจโทเงิน (เง็ก) กาญจนะโยธิน เป็นข้าราชการบำนาญกระทรวงมหาดไทย การศึกษาเมื่อเล็ก ๆ ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนมัธยมวัดนวลนรดิศ ต่อมาได้เข้าสมัครเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ สอบไล่ได้ชั้นสูงสุดชั้นมัธยม ๓ ของโรงเรียน

นายร้อยทหารบก ซึ่งเทียบเท่ากับมัธยม ๘ สมัยนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ และได้ทำการสมรสกับนางยอด บุญจำนงค์ บุตรีหมื่นกำจาย และนางหล้า บุญจำนงค์ มีบุตรธิดารวม ๑๐ คน คือ

๑. นางอังกาบ น้อยฤานาม, นายแถม น้อยฤานาม (หลานตา ๘ คน).

๒. นายประดิษฐ กาญจนะโยธิน, นางแสร์ กาญจนะโยธิน (หลานปู่ ๓ คน).

๓. นายเกรียงศักดิ์ กาญจนะโยธิน, (ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓), นางหยา กาญจนะโยธิน (หลานปู่ ๑ คน).

๔. พันโท จรูญ กาญจนะโยธิน, นางบรรจง กาญจนะโยธิน (หลานปู่ ๓ คน).

๕. ด.ช. ธงชัย กาญจนะโยธิน (ถึงแก่กรรม เมื่อเล็ก ๆ).

๖. นางกัลยา วิศาลสัมพันธ์, นายอุทัย วิศาล-สัมพันธ์.

๗. นางวัฒนา ห่วงเจริญ, นายสง่า ห่วงเจริญ (หลานตา ๘ คน).

๘. เรือตรีถาวร กาญจนะโยธิน, นางบุญธรรม กาญจนะโยธิน (หลานปู่ ๔ คน).

๙. นายถวัลย์ กาญจนะโยธิน.

๑๐. สิบเอกหญิง เจริญศรี ยุทธวงศ์, นายจำลอง ยุทธวงศ์.

รวมหลานปู่และหลานตา ๒๗ คน มีเหลน ๖ คน.

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหาร

๑. ร้อยตรี เมื่อ ๓ พฤษภาคม ๒๔๕๔.

๒. ร้อยโท เมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๔๖๑.

๓. ร้อยเอก เมื่อ ๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑.

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญ

๑. เหรียญบรมราชาภิเศก (ร. ๖) เมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๕๔.

๒. เหรียญราชรุจิทอง เมื่อ ๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๔.

๓. เหรียญบรมราชาภิเศก (ร. ๗) เมื่อ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๘.

๔. เหรียญจักรมาลา เมื่อ ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙.

๕. เหรียญบรมราชาภิเศก (ร. ๙) เมื่อ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓.

ได้รับบรรดาศักดิ์

๑. เป็นขุนโยธินทัพพสาธก์ เมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๗๐.

๒. เป็นหลวงโยธิทัพพสาธก์ เมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๒.

ตำแหน่งและเงินเดือน

๑. สำรองราชการกรมทหารพรานที่ ๔ รับเงินเดือน ๆ ละ ๔๕ บาท เมื่อ ๓ พฤษภาคม ๒๔๕๓.

๒. ว่าที่ นายร้อยตรี ประจำกองร้อยที่ ๑ กรมทหารพรานที่ ๔ (กาญจนบุรี) รับเงินเดือนร้อยตรีชั้น ๓ เมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๓.

๓. ประจำกองร้อยที่ ๑ กรมทหารบกราบที่ ๒๐ (อุดรธานี) รับเงินเดือนร้อยตรีชั้น ๓ เมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓.

๔. ประจำกรมทหารบกราบที่ ๒๐ รับเงินเดือนร้อยตรีชั้น ๒ เดือนละ ๖๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๕๕.

๕. ประจำกรมทหารบกราบที่ ๒๐ รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๓ เดือนละ ๙๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๖๑.

๖. ประจำกรมทหารบกราบที่ ๒๐ รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๒ เดือนละ ๑๐๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๖๒.

๗. ประจำกรมทหารบกราบที่ ๑๕ รับเงินเดือน

ร้อยโทชั้น ๒ เดือนละ ๑๐๕ บาท เมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๔๖๒.

๘. นายทหารคนสนิทของผู้บังคับกองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๕ รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๒ เดือนละ ๑๐๕ บาท เมื่อ ๒๗ เมษายน ๒๔๖๕.

๙. นายทหารคนสนิทของผู้บังคับกองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๕ รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๑ เดือนละ ๑๑๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๖๖.

๑๐. นายทหารฝึกหัดราชการแผนกโรงเรียนสมุห์-บัญชีทหารบก รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๑ เดือนละ ๑๑๕ บาท เมื่อ ๒๓ เมษายน ๒๔๖๖.

๑๑. สมุห์บัญชี กรมทหารพรานที่ ๑๐ (อุดรธานี) รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๑ เดือนละ ๑๑๕ บาท เมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘.

๑๒. สมุห์บัญชี กองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑๕ รับเงินเดือนร้อยโทชั้น ๑ เดือนละ ๑๑๕ บาท เมื่อ ๑ พฤษภาคม ๒๔๗๐.

๑๓. สมุห์บัญชี กองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๖ รับเงินเดือนร้อยเอกชั้น ๓ เดือนละ ๑๓๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๗๑.

๑๔. สมุห์บัญชี แผนกคลังยุทธภัณฑ์กรมยกกระบัตรทหารบก รับเงินเดือนร้อยเอกชั้น ๓ เดือนละ ๑๓๕ บาท เมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๔๗๒.

๑๕. สมุห์บัญชี แผนกคลังยุทธภัณฑ์กรมยกกระบัตรทหารบก รับเงินเดือนร้อยเอกชั้น ๒ เดือนละ ๑๔๕ บาท เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๗๓.

๑๖. ออกจากประจำการ เป็นนายทหารกองหนุนได้รับเบี้ยหวัด สังกัดกรมยกกระบัตรทหารบก เมื่อ ๓๑ มีนาคม ๒๔๗๓.

๑๗. เปลี่ยนเป็นกองหนุนสังกัด กองบังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพ ฯ เพราะเปลี่ยนแปลงรูปโครงการณ์กระทรวงกลาโหม เมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๔๗๕.

๑๘. เป็นนายทหารนอกราชการ กองบังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพ ฯ เพราะอายุเกินกำหนดนายทหารกองหนุน เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๗๖.

๑๙. เป็นนายทหารพ้นราชการ เพราะอายุเกินกำหนดทหารนอกราชการ ได้รับบำนาญประเภทสูงอายุ เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๘๑.

๒๐. ถึงแก่กรรมด้วยวัณโรคปอด ที่บ้านเลขที่ ๑๙ ถนนดินสอ ตำบลเสาชิงช้า อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๐๖.

รวมอายุ ๗๖ ปี

คำอาลัย

คุณพ่อเป็นสามีที่ดีของคุณแม่ เป็นพ่อที่ดีของลูก ๆ ทุกคน คุณพ่อถ่ายทอดนิสัยมัธยัสถ์ไว้ให้แก่ลูกโดยไม่รู้ตัว เช่น การใช้กระดาษจะต้องให้มีประโยชน์จริง ๆ ตัวอย่างที่ลูก ๆ ทุกคนจำได้ ก็คือปฏิทินฉีกประจำวันเมื่อฉีกมาแล้วต้องเก็บไว้เขียนด้านหลัง เมื่อหมดความจำเป็นแล้วต้องเอาไปเก็บไว้ในครัวเพื่อใช้ติดไฟหุงข้าวต่อไป ทุกวันท่านให้ลูก ๆ นึกว่าได้ทำประโยชน์อะไรให้แก่บ้าน คือส่วนรวมแล้วหรือยัง ถ้ายังให้ทำเสีย เช่น กวาดบ้าน, ตักน้ำ, เทกระโถน, ฯลฯ นอกจากนั้น ท่านฝึกนิสัยไม่รับประทานอาหารนอกบ้าน และรับประทานจุบจิบ เช่นก่อนออกไปเที่ยวหรือดูภาพยนต์ ให้ทุกคนรับประทานน้ำ แล้วบ้วนปากล้างมือ ให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทาง หมายความว่า ไประหว่างทางจะไม่มีกิจธุระเหล่านี้อีกจนกว่าจะกลับบ้าน ซึ่งก็นับว่า ท่านได้ถ่ายทอดนิสัยการจัดระเบียบให้กับ

ตนเองเป็นอย่างดี คุณพ่อเป็นคนคุยสนุกกับเพื่อนฝูง ชอบกีฬาประเภทตะกร้อจนเพื่อน ๆ ตั้งฉายาให้ว่า "กิมตะกร้อ".

คุณพ่อเมื่อตั้งใจว่าจะทำอะไรแล้ว จะต้องทำให้สำเร็จและให้ดีเสมอ อีกทั้งเป็นคนซื่อตรง ความซื่อตรงนี้บางครั้งทำให้ผู้ร่วมงานไม่พอใจ จนเป็นเหตุอันหนึ่งที่ต้องทำให้คุณพ่อออกจากราชการ เมื่อตอนคุณพ่อรับราชการตำแหน่งสมุห์บัญชีแผนกคลังยุทธ-ภัณฑ์กรมยกกระบัตรทหารบก เมื่อตอนตรุษจีนพ่อค้าที่มาติดต่อราชการนำเอาขนมเข่งและส้มจีนมาให้ คุณพ่อไม่ยอมรับ ครั้นสิ้นตรุษจีน พ่อค้าถามท่านว่า "คุณหลวง ตรุษจีนปีนี้คุณหลวงได้ขนมเข่งและส้มถึงครึ่งห้องไหม ?" คุณพ่อตอบว่า "อั๊วไม่รับไว้เลย" พ่อค้าก็ทายว่า ถ้ายังงั้นคุณหลวงต้องย้ายหรือมิฉะนั้นก็ต้องออก.

คุณพ่อยึดราชการเป็นหลัก จึงมิได้เตรียมตัวเมื่อ

ต้องออกจากราชการ เมื่อถูกออกจากราชการโดยมิได้นึกฝัน คุณพ่อจึงพาครอบครัวค่อนข้างใหญ่ผจญชีวิตอย่างชนิดที่ชาวบ้านเรียกว่า "ปากกัด ตีนถีบ" มาอย่างโชกโชน, ในขณะนั้นลูก ๆ ยังเด็กไม่มีรายได้, ลูกโต ๆ ได้บทเรียนชีวิตจากของจริงทุกคน ดังนั้นลูกทุกคนจึงไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต นี่ก็นับว่าคุณพ่อได้ให้มรดกอันล้ำค่าแก่ลูก ๆ.

ชีวิตก็ต้องมีทุกข์และสุขเป็นของธรรมดา ฉะนั้นเมื่อคุณพ่อได้พาพวกเราผจญชีวิตมา ๒๐ กว่าปี ความทุกข์ได้ค่อย ๆ คลายไป ความสุขก็ย่างเข้ามาตามลำดับ จนกระทั่งคุณพ่อได้ล้มเจ็บลงด้วยวัณโรคปอด และก็ได้พยาบาลรักษาจนอาการดีขึ้นตามลำดับ แต่ขณะใดสุขภาพทรุดโทรม อาการของโรคก็กำเริบขึ้นมาทุกครั้ง จนกระทั่งเมื่อประมาณปลายเดือนกันยายน คุณพ่อก็เริ่มล้มป่วยลงอีกครั้ง ลูก ๆ ทุกคนเป็นห่วงในอาการป่วยครั้งนี้ ได้พยายามรักษาจนสุดความสามารถจน

กระทั่งวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๐๖ เวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. คุณพ่อก็สิ้นใจโดยอาการสงบ.

คุณพ่อจากลูก ๆ ไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ ลูกทุกคนทราบดีว่าคนเราเกิดมาแล้วต้องตาย แต่ก็อดที่จะเสียใจไม่ได้.

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพของคุณพ่อครั้งนี้ คุณแม่และลูก ๆ คิดว่าควรจะพิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึก จึงได้ไปขอ "ชุดก้าวหน้า" ของ พ. อ. ปิ่น มุทุกันต์ "มงคลภาษิต" ของคุณอธิก สวัสดิมงคล และ "มงคลชีวิต" ของพระครูสังฆรักษ์ สมฤกษ์พลศิริ (อริยทาสภิกขุ) มาพิมพ์เพื่อแจกเป็นที่ระลึก ซึ่งก็ได้รับความกรุณาจากท่านทั้งสามด้วยความเต็มใจ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย สำหรับมงคลชีวิต ได้ขออนุญาตผู้ประพันธ์ตัดทอนบทความเพื่อให้เหมาะสมกับรูปเล่ม.

ในที่สุดนี้ ขอผลบุญกุศลที่ลูก ๆ ทุกคนได้บำเพ็ญมาแล้วและจะบำเพ็ญต่อไป จงเป็นปัจจัยอำนวยอิฏฐวิบูลผลแก่คุณพ่ออันเป็นที่เคารพรักของลูก ๆ จงสัมฤทธิ์ผลโดยสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้นเทอญ ฯ

คนนอกแบบ

แบบ เห็นจะเบ็นที่ทราบกันอยู่แล้ว เช่นอย่างแบบตุ๊กตา ช่างบั้นตุ๊กตา เขาจะทำตุ๊กตารูปอะไร เขาก็จะสร้างแบบขึ้นเบ็นรูปสิ่งนั้น สมมติว่าจะทำตุ๊กตารูปกระต่าย เขาก็ทำแบบรูปกระต่ายไว้คือขุดไม้หรือเหล็กให้เบ็นโพลงรูปกระต่าย เสร็จแล้วเอาปูนปลาสเตอร์อัดเข้าไปในแบบนั้น ปูนที่เข้าไปในแบบก็อัดตัวเข้าเบ็นรูปกระต่าย แล้วก็แกะเอาไปขายได้ราคาดีกว่าตอนที่ยังเบ็นปูนก่อนเข้าแบบ ส่วนเศษปูนที่ไม่ยอมเข้าแบบ ลอดไม้ลอดมือออกไปนอกแบบเสีย ขายไม่ได้ ไม่มีราคา เขากวาดใส่บุ้งกี๋เอาไปเททิ้ง !

เคยได้ยินช่างบั้นเขาว่า วิธีทำแบบคางคกพิสดารกว่าเพื่อน นี่ว่าตามเขาว่า เขาจับเอาคางคกเบ็น ๆ มา

แล้วก็เอาบุหรี่ฉุน ๆ จ่าพวกสักกะสะพานโพธิ์ให้มันสูบ สักครู่หนึ่ง มันจะเมาตัวแข็ง ช่างก็รีบเอาปูนซีเมนต์ที่ผะสมไว้พอหมาด ๆ หรือ ปูนปลาสเตอร์ก็ได้ เอาหุ้มตัวคางคกตัวนั้น พอกให้หนาพอสมควร พอปูนหมาดสักหน่อย แล้วก็เอาสังกะสีบาง ๆ ผ่าปูนออกเป็นสองฝา ข้างในที่ตัวคางคกอยู่ จะกลายเป็นโพลงเหมือนกับตัวคางคก ส่วนคางคกตัวนั้น พอถูกความเย็นเข้า ก็จะสร่างเมา เต้นหยก ๆ ไปเที่ยวจับกินแมลงเม่าต่อไป เขาว่าอย่างนี้ ข้าพเจ้าซักถามเขาดูแล้วว่า คางคกตัวที่เอามันมาสูบบุหรี่นั้น ไม่ตายแน่หรือ ? เขาว่าไม่แน่ บางทีก็ไม่ฟื้น แต่เพราะค่าที่อยากได้แบบก็จำต้องทำ นี่เอามาเล่าให้ฟังว่าแบบบางแบบต้องเสี่ยงบาป ไปทำกันถึงขอบนรกก็มี.

พระพุทธรูปที่เรากราบไหว้บูชากันอยู่ทั่วไป ก็มีแบบเหมือนกัน ถ้าไม่เข้าแบบก็ไม่เป็นองค์พระ เวลาเขาจะหล่อพระเขาเอาแบบตั้งไว้ แต่แบบพระ

ขนาดใหญ่ เขาเรียกว่าหุ่นเป็นส่วนมาก เพราะเป็นแบบสองชั้น พอเตรียมแบบเสร็จแล้ว ก็เอาเศษทองเหลืองทองแดง จำพวกกะทะแตกทัพพีหักและโลหะเศษ ๆ เหลือ ๆ อื่น ๆ เอาเผาไฟให้ละลาย แล้วเทลงไปในแบบ ทองที่เข้าในแบบก็เกาะตัวเข้าเป็นองค์พระ แล้วคนก็เอาไปตั้งไว้บูชา กราบเช้ากราบเย็น ส่วนพวกทองที่กระเด็นออกนอกแบบ ฐานะของมันไม่มีอะไรดีขึ้นคงเป็นเศษทอง ไม่มีใครเอาไปตั้งไว้บูชา อย่างดีก็กวาดใส่เข่งเอาไปรวมไว้มุมใดมุมหนึ่ง เพื่อรอการเข้าแบบครั้งต่อไป.

นี่แหละเรื่องของแบบ แบบทำให้ปูนผสมน้ำกลายเป็นตุ๊กตาที่สวยงาม ใครเห็นใครรัก ขายก็ได้ราคา แบบทำให้ขันแตกทัพพีหักกลายเป็นองค์พระน่าเลื่อมใส ใคร ๆ ก็เต็มใจกราบไหว้บูชา แบบสำคัญอย่างนี้ แล้วปูนหรือทองที่เข้าแบบก็ดีอย่างนี้ การเข้าแบบ คือการเปลี่ยนฐานะของตนเองให้สูง

ขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์ เสียแต่พวกกระเดื่นออกนอกแบบ ไม่มีอะไรดีขึ้นกว่าเดิม ดูจะทรุดต่ำลงไปอีกด้วยซ้ำ คิด ๆ ก็น่าสงสาร คิด ๆ ก็สมน้ำหน้า เลยไม่อยากคิด.

คนเราเกิดมาเป็นคนกับเขาชาตินึ่ก็มีฐานะเหมือนกับปูนผสมน้ำ หรือเท่ากับน้ำทองที่เผาละลายแล้วเท่านั้นเอง ถ้ายังไม่เข้าแบบ ก็ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างมักจะขาด ๆ เกิน ๆ, ที่ว่าขาด คือขาดความสำคัญสองความ คือ ความเรียบร้อยกับความเหมาะสม คนที่ขาดความสำคัญสองความนี้ เขาเรียกว่า "คนไม่ได้ความ" นี่ข้างขาด, ส่วนที่ว่าเกินนั้น คือเกินดีเกินงาม ทำอะไรเกินดีเกินงามก็ใช้ไม่ได้ เพราะถ้าเกินดีไปแล้วก็เป็นไม่ดี เกินงามไปแล้วก็เป็นไม่งาม คนที่ยังไม่เข้าแบบก็อยู่ในสภาพขาด ๆ เกิน ๆ อย่างที่ว่านี้.

เพราะฉะนั้น ในสังคมมนุษย์ เขาจึงต้องมีแบบ

เอาไว้เป็นแบบ ๆ แต่แบบคนนั้น เรียกหลายอย่าง เรียกว่าระเบียบก็ได้ เรียกว่าวินัยก็ได้ เรียกว่าศีลธรรมก็ได้ เรียกว่าวัฒนธรรมก็ได้ เรียกว่ากติกาก็ได้ คำเรียกอื่น ๆ อีกก็ยังมี แล้วแต่ท่านจะบัญญัติเรียกให้เหมาะสม แต่จะเรียกอย่างไรก็ตาม รวมความแล้วก็คือ "แบบ" นั่นเอง บางทีเราพูดต่อกันว่า "ระเบียบแบบแผน" อย่างนี้ก็มี.

แบบคนมีหลายแบบ แบบทหารมี แบบตำรวจมี แบบครูมี แบบนักเรียนมี แบบผัวมี แบบเมียมี แบบพระมี แบบสามเณรมี และยังมีแบบอื่น ๆ อีกมากมาย รวมความว่ามีแบบไว้ให้เลือกอย่างพอใจทีเดียว ทีนี้เราจะเป็นอะไร ก็ต้องเข้าไปในแบบนั้น เช่นจะเป็นทหาร ก็ต้องเข้าแบบทหาร จะเป็นตำรวจก็ต้องเข้าแบบตำรวจ จะเป็นครูก็ต้องเข้าแบบครู จะเป็นนักเรียนก็ต้องเข้าแบบนักเรียน คือจะเป็นอะไรก็ต้องเข้าแบบนั้น ข้อสำคัญอย่าลืมว่า คนที่ใช้ได้

ดูได้เฉพาะคนที่เข้าแบบเท่านั้น ส่วนพวกที่กระเด็นออกนอกแบบ ตกไปเป็นพวกขาด ๆ เกิน ๆ ดูก็ไม่ได้ ใช้ก็ไม่ดี.

คนเรานี้มักจะคิดผิดอยู่อย่างหนึ่ง คือ อยากให้คนทั้งหลายเขารัก อยากให้เขาเคารพ อยากให้เขานับถือ แต่ตัวเองไม่ชอบเข้าแบบ อยากจะทำตัวเป็น คนนอกแบบ คือทำอะไรตามอำเภอใจ ซึ่งเป็นการฆ่าตัวเอง ทำลายตัวเอง โดยไม่รู้ตัว เพราะลงเป็นคนนอกแบบแล้ว จะไปร่ำร้องเอาความรักและความเคารพนับถือจากชาวบ้านได้อย่างไร เหมือนปูนที่ไม่เข้าแบบ แต่อยากให้เขาเห็นว่าตัวเป็นตุ๊กตาน่ารัก ทองไม่เข้าแบบ แต่อยากให้เขาเห็นว่าตัวเป็นองค์พระ จะเป็นไปได้หรือ ? คิดดูเองก็รู้.

เกิดมาเป็นคนแล้ว ควรจะเลือกเข้าอยู่แบบใดแบบหนึ่งให้ได้ ถึงการเข้าไปอยู่ในแบบ จะทำให้รู้สึกอึดอัดบ้างก็ต้องทนเอา จะได้เป็นคนมีค่าตัว ถ้า

เกิดมาแล้ว แบบไหนก็ไม่เข้า บำเพ็ญตัวเป็นคนนอกแบบ มัวคิดว่าตัวเก่งและเป็นคนโก้เก๋ ผลที่สุดถูกส่งไปเข้า "แบบพิเศษ" ของกรมราชทัณฑ์ ก็ยิ่งจะลำบากใหญ่.

อย่างไรก็ดี ผู้รักที่จะปรับปรุงตัวให้เข้าแบบ ก็จะต้องระลึกไว้เสมอว่า ในโลกนี้มีแบบอยู่สองชั้น คือ แบบจำเพาะกับแบบรวม แบบจำเพาะได้แก่แบบเฉพาะตัว หมายความว่าใครเป็นอะไร ก็ทำตัวให้เข้าแบบอย่างนั้นจริง ๆ ตามที่ว่ามาแล้ว ส่วนแบบรวมนั้นคือแบบของหมู่ คนหมู่หนึ่ง ๆ เขาก็มีแบบของหมู่ไว้ ใครเข้าไปในหมู่นั้นก็ต้องปรับปรุงตัวเองให้เข้าแบบ เมื่อไปเข้าโรงเรียน ก็จะต้องอยู่ในแบบของโรงเรียน ออกจากโรงเรียนไปเข้ามหาวิทยาลัย ก็ต้องอยู่ในแบบของมหาวิทยาลัย ออกจากมหาวิทยาลัยไปเป็นทหาร ก็จะต้องอยู่ในแบบของทหาร ออกจากทหารไปบวชเป็นพระ ก็จะต้องอยู่ในแบบของ

พระ ข้อสำคัญอย่าเป็นคนขวางแบบ จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียทั้งแก่ตนเองทั้งแก่หมู่ คิดดูตัวหนังสือแต่ละตัวที่ท่านกำลังมองอยู่เดี๋ยวนี้ก็แล้วกัน ตัวหนังสือแต่ละตัว ก็มีแบบจำเพาะตัวหนึ่ง ๆ ไว้ทุกตัว ก. ไก่ เขียนแบบนี้ ข. ไข่ เขียนแบบนี้ ตัวอื่น ๆ ก็มีแบบไว้เป็นแบบ ๆ เวลาเขียนก็ต้องเขียนให้ถูกแบบ นี่ชั้นหนึ่ง เรียกว่าทำให้ถูกแบบจำเพาะ ทีนี้เวลาเอาตัวหนังสือเหล่านี้ไปเขียนรวมกันเป็นประโยค เราก็จะต้องให้ตัวหนังสือแต่ละตัวอยู่ให้ถูกที่ถูกทาง ตัวใดควรจะอยู่หน้าเขียนไว้หน้า ตัวใดควรจะอยู่หลังเขียนไว้หลัง ทำอย่างนี้จึงจะอ่านได้ความ ทั้งยังต้องเว้นช่องว่างวรรคตอน ตลอดจนขนาดของแต่ละตัวให้พอเหมาะอีกด้วย ไม่ใช่ว่าเขียนให้เป็นตัวหนังสือแล้วจะใส่ไว้ตรงไหนก็ได้ ไม่ใช่อย่างนั้น ถ้าตัวใดใส่ไว้ผิดที่ ทำให้ความเสีย ไป ๆ เขาก็ขีดฆ่าออก.

แบบของคนก็มีอยู่สองชั้น เหมือนกับแบบตัว

หนังสือนั่นแหละ คนที่หวังความก้าวหน้าจะต้องทำตัวให้เข้าแบบทั้งสองชั้นให้ได้ ถ้าตัวเข้าแบบนี้ไม่ได้ก็ริบหนีไปหาเข้าแบบอื่น อย่าทำตัวเป็นคนขวางแบบ.

คนบางคนทำตัวเป็นคนเคร่งแบบ อย่างที่เราพูดกันทั่วไปว่า "คนเจ้าระเบียบ" แต่มีอยู่ไม่น้อยที่เข้าแบบชั้นเดียว คือใส่ใจแต่แบบจำเพาะตัว ไม่ได้ใส่ใจกับแบบส่วนรวม เลยกลายเป็นคนเสีย เข้าไปในสังคมที่เขามีแบบส่วนรวม ก็ไม่ปรับปรุงตัวให้มันเข้าแบบเขา.

บางทีก็เบ่งโตจนแบบเขาร้าว จนกระทั่งแบบแตกเสียแบบไปเลยก็มี ทำอย่างนั้นผิด แต่ตัวเองมักจะนึกเอาเองว่าโก้ ว่าเก่งเสียเต็มที่ ก็แบบมันแตกแล้ว จะเก่งอย่างไร เก่งก็เก่งนอกแบบอย่างนั้นเอง เอาดีอะไรไม่ได้ พอที่จะเป็นรูปเทวดา ก็อาจกลายเป็นรูปยักษ์รูปผีไปก็ได้.

ไหน ๆ ก็ก้าวมาถึงขั้นนี้แล้ว ลองเอาตัวเราเองสอบกับแบบดูเสียทีก็ดีเหมือนกัน จะได้ตัดที่เกินและเติมที่ขาด ให้เป็นคนได้แบบเสียที.

ค่าตัวคน

โลกที่เราอยู่ทุกวันนี้ จะว่าโลกมนุษย์หรือโลกเดียรฉาน ว่ายาก เพราะต่างอาศัยอยู่ด้วยกัน ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์มาแล้ว และต่างฝ่ายก็ไม่มีหลักฐานแสดงพอจะเชื่อได้ว่า ฝ่ายไหนถือกรรมสิทธิ์ เป็นเจ้าของโลกมาก่อน แม้จะมีหนังสือกล่าวไว้บ้างว่าพระผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ ได้ส่งให้มนุษย์มาอยู่ในโลกนี้ก่อน ก็เป็นเรื่องที่มนุษย์ว่าเอาเอง.

แต่ถ้าพูดอย่างพระ ง่ายดีเหมือนกัน ท่านว่าโลกนี้เป็นสัตว์โลก คือโลกของสัตว์ แล้วก็อธิบายว่าผู้ใดข้องอยู่ในโลก ผู้นั้นก็เรียกว่า "สัตว์" ทั้งสิ้น สัตวะ แปลว่าผู้ข้อง เสร็จกันที.

แต่ชาวบ้านเราเรียกมนุษย์ว่า คน แล้วเรียกเดียร-ฉานว่า สัตว์ เลี่ยงบาลีหน่อยหนึ่ง แต่ก็เป็นที่รู้กันว่า คน หมายถึงมนุษย์, สัตว์ หมายถึงเฉพาะเดียรฉาน เมื่อยอมรับกันอย่างนี้แล้ว ก็แล้วกันไป ใครขืนอวดฉลาดรู้บาลีไปเรียกคนว่า สัตว์ ประเดี๋ยวก็ถูกตัดออกจากพวกคนเสียเท่านั้น.

คิดดูแล้ว แล้วก็เคยพูดไว้บ้างแล้วว่า ในโลกนี้สัตว์มากกว่าคน ดูเพียงในบ้านเราก็แล้วกัน ดีเสียว่ามีคนอยู่สิบคน แล้วลองนับดูสัตว์เดียรฉานซิ มีเท่าไร ไก่กี่ตัว เป็ดกี่ตัว แมวกี่ตัว หมากี่ตัว แล้วยังมีหมัด มีไร เกาะกินอยู่ในตัวของสัตว์จำพวกนี้อีกเท่าไร ข้างบนบ้านยังมี จิ้งจก ตุ๊กแก มด เรือด ยุง อีกเท่าไร ยิ่งถ้าคนใดคนหนึ่งเกิดเป็นเหาเข้าด้วยเหาบนหัวคน ๆ เดียว ก็มากกว่าคนทั้งบ้านเสียแล้ว สัตว์-เดียรฉานเขามากจริง ๆ.

ถ้าจะว่ากันอย่างไม่เกรงใจ ตามที่ท่านสอนไว้ในทางธรรมะ ยิ่งหนักเข้าไปอีก ท่านสอนว่าในตัวคนเราคนหนึ่ง ๆ นี้ มีตัวพยาธิซึ่งท่านเรียกว่า หนอนอาศัยอยู่ถึง ๓๒ ตระกูล ตัวกลมมี ตัวแบนมี ตัวยาวมี ตัวสั้นมี มันเกิดอยู่ในตัวเรานี้ เที่ยวอยู่ในนี้ มันยึดเอาร่างกายของเรา เป็นเรือนคลอด เป็นที่เที่ยว เป็นที่อยู่ เป็นที่หากิน เป็นโรงพยาบาล เป็นป่าช้า และเป็นที่สู้รบกัน ร่างกายนี้เราถือว่าเป็นตัวเราแท้ ๆ เป็นกรรมสิทธิ์ของเราแต่ผู้เดียว แต่เจ้าพวก ๓๒ ภาษานั้น เขาอาจถือเพียงว่าเป็นโลก ๆ หนึ่งเท่านั้น เขาอาจมีการแบ่งเขตประเทศ เขตจังหวัด เขตอำเภอ และอาจมีการจัดสรรที่ดิน เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน และในพวกนั้นเขาอาจมีการให้ทุน เพื่อไปเที่ยวรอบโลกเหมือนคนเราก็เป็นได้ เขาจัดกันใครจะไปรู้ หมอก็เคยบอกว่าตัวพยาธิบางชนิด เช่นตัวจี๊ด มันเที่ยวไปโผล่ที่โน่นที่นี่ สามเดือนโผล่ที่มือ อีกสี่เดือน

โผล่ที่เท้า อีกห้าเดือนโผล่ที่ตา ปีสองปีกว่าจะกลับถึงบ้านเดิม ถ้าเป็นผู้เป็นคนก็เรียกว่า ได้รับทุนมากทีเดียว ว่าทางปริมาณคนกับสัตว์ เอาแค่สัตว์ในตัวเรานี้ ก็มากมายเหลือประมาณแล้ว ถ้าคิดรวมหมดทั้งโลกจะสักแค่ไหน ในญัตติที่ว่า "โลกนี้ควรจะเป็นของคนหรือของสัตว์" นั้น ถ้าให้ลงคะแนนอย่างเสรี คือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เราต้องแพ้เด็ด!

ที่พูดนี้ มิใช่เพ้อเจ้อ แต่ต้องการนำทางเข้าไปหาจุดหมาย เชิญตามเข้าไป.

ถ้าเราอยู่ในห้องของเราคนเดียว ถึงจะไม่แต่งเนื้อแต่งตัว ก็ไม่มีใครว่า ตามสะดวก แต่ถ้าเราอยู่ด้วยกันหลายคน และมีคนแปลกถิ่นมากหน้าหลายตา การพิถีพิถันในการแต่งตัว ก็มีขึ้น เช่นเดียวกัน โลกนี้เราอยู่กันสองพวก คือพวกคนเรา กับพวกนั้นเขา การพิจารณาตัวเองก็เป็นสิ่งจำเป็น.

คนเราได้พยายามโฆษณาตัวเอง ว่าฉันเก่งกว่า

สัตว์ ฉันฉลาด และชนะสัตว์แม้ตัวโตเท่าช้าง ฉันนี่แหละคือผู้ครองโลก! เสือร้ายในดง ก็จับเอามาขังกรงให้เด็กดูเล่นได้ ช้างสารในป่าก็จับมาลากซุงได้ เกิดมาเป็นคนแล้ว ฮึ! พวกสัตว์ต้องแพ้ราบ แน่แล้วหรือ? ถ้าสัตว์มันจะว่า ว่าพวกมันเดียรฉานต่างหากเป็นผู้ชนะ บางพวกได้ไปหากินอยู่บนศีรษะคน บางพวกได้ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ถึงท้องคน! คนสร้างบ้านสร้างตึกหรือสร้างคฤหาสน์ด้วยเงินแสนเงินล้าน พวกเดียรฉานก็แห่กันเข้าไปอยู่ตั้งแต่ก่อนคนทำบุญขึ้นบ้านใหม่เสียด้วยซ้ำ แล้วเราจะค้านเขาว่าอย่างไร?

ว่าข้างที่ได้ที่เสียกันดีกว่า คนเราเสียเปรียบสัตว์เดียรฉานอยู่อย่างหนึ่ง ในเรื่องค่าตัว เกิดมาเป็นคนแล้วก็ไม่เสร็จ ต้องแต่งโน่นเติมนี่กันอีกมาก ผมต้องหวี หน้าต้องล้าง ฟันต้องแปรง เนื้อตัวก็ต้องอาบน้ำ แม้จิตใจเดิมจริง ๆ ก็เป็นใจโง่เขลา ใช้การไม่ค่อย

ได้ ต้องเรียนหนังสือ และอบรมให้ฉลาด จึงใช้ได้ดี และมีราคา ฝ่ายพวกนั้นเขาไม่ต้องยุ่งเหมือนคน หน้าก็ไม่ต้องล้าง ฟันก็ไม่ต้องแปรง น้ำก็ไม่อาบ เพียงแต่เกิดมาเป็นตัว แล้วก็กิน ๆ นอน ๆ รักษาตัวไม่ให้ตายไปในวันหนึ่ง ๆ ก็พอแล้ว เห็นซื้อขายกันด้วยราคาแพง ๆ ที่ยังเป็นก็เอาไว้ใช้แรงบ้าง ไว้ดูเล่นบ้าง ถึงตายแล้วเนื้อตัวของมันก็ยังมีคนต้องการซื้อขายกันได้ ตั้งแต่ขนเข้าไปจนกระทั่งกระดูก ขอโทษเถอะ แม้แต่มูลของมัน คนก็เอามาทำปุ๋ยใส่ผักกินได้ ผิดกับของคนมาก เนื้อหนังมันไม่มีราคา ถ้าอยู่ดี ๆ เกิดมีใครเอาเนื้อหมูมาฝากสักกิโล เราชอบ แถมอีกสักสองกิโลสามกิโล ยิ่งขอบคุณมาก ถือว่าเป็นลาภ แต่ถ้าใครเกิดเล่นสัปดน เอาเนื้อคนมาฝากบ้างล่ะ ! เป็นลาภหรือเปล่า ?

ที่เป็นดังนี้เพราะว่า ค่าของคนก็ไม่ใช่อยู่ที่เนื้อที่หนัง ไม่เหมือนพวกนั้นเขา ใครก็ตามที่เกิดมาแล้ว

มัวภูมิใจ คิดว่าตัวเราเป็นตัวคน หน้าเราเป็นหน้าคน แล้วก็พอใจอยู่แค่นี้ ไม่คิดขวนขวายปรับปรุงตัวเองอีก คนนั้นนับว่าคิดผิด.

การที่ค่าตัวของเรา ไม่อยู่ในเนื้อในหนัง ของตัวเช่นนี้ เป็นข้อเสียเปรียบสัตว์เดียรฉานเขา.

แต่ทางได้เปรียบก็มี คือสังขารร่างกายของสัตว์เดียรฉาน มันอาภัพ แต่งไม่ขึ้น จะจัดให้เป็นช่างไม้ช่างเหล็ก ช่างปูน เป็นไปไม่ได้ หรือจะให้เข้าโรงเรียน สิบปีก็อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เพราะสังขารของมันไม่อำนวย แม้จะมีสัตว์บางชนิด เป็นสัตว์พิเศษมีคุณธรรมในใจ หรือฝึกให้ทำงานได้ เช่นลิงหัดเล่นละคร หรือหมาหัดทำหน้าที่ตำรวจ เหล่านี้เป็นต้น ก็นับว่าเป็นกรณีพิเศษ มีน้อยเต็มที เพียงหนึ่งในหลาย ๆ สิบล้าน ไม่มีทางที่จะคิดออกเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ และที่ว่าทำได้นั้น ก็เพียงทำได้บ้างเท่านั้นเอง ไม่ใช่ทำได้เท่าคนหรือดีกว่าคน หมา

ตำรวจนั้น เวลาออกตามผู้ร้าย ต้องมีตำรวจคนควบ-คุมไปด้วย และมีเชือกผูกจับไว้ หมาวิ่งคนจับก็ต้องวิ่งตาม ถ้าปล่อยให้มันออกตรวจท้องที่เดี่ยว ๆ คงไม่กลับโรงพักแน่ อย่างนี้จะว่าดีกว่าคนอย่างไร หมาบางตัวทราบว่าได้ประทวนยศก็มี เพราะมันเก่ง แต่ถึงจะเก่งเท่าไร ๆ ก็ยังเซ็นชื่อรับเงินเดือนไม่เป็นอยู่นั่นเอง.

ส่วนสังขารของคนเรานี้ ถึงจะไม่มีค่ามาแต่กำเนิด ก็ดีที่แต่งขึ้น มือสิบนิ้วของเรานี้ฝึกให้ทำอะไรได้ร้อยแปด ขุดดิน ฟันไม้ เขียนหนังสือเขียนรูปได้ทั้งนั้น ใช้กราบใช้ไหว้ก็ได้ อวัยวะร่างกายของคนเรายิ่งแต่งยิ่งขึ้น และยิ่งแต่งยิ่งมีค่า

ค่าตัวของสัตว์กำหนดด้วยน้ำหนัก ด้วยขนาด ด้วยปริมาณ แต่ค่าตัวของคน กำ-หนดด้วยการแต่ง ใครแต่งมาก มีค่ามาก

ใครแต่งน้อย มีค่าน้อย ใครไม่แต่งเลย
ก็ไม่มีค่าเลย.

— ๒ —

คนโลงผี

"ไก่งามเพราะขน

คนงามเพราะแต่ง"

โบราณว่า

สุภาษิตข้อนี้ยืนยันว่า ค่าเนื้อค่าตัวของคนมิได้อยู่ในเนื้อในหนัง แต่อยู่ที่การแต่ง พ่อแม่ครูบา-อาจารย์ ตั้งแต่รุ่นก่อน ๆ โน้น ท่านเห็นข้อได้เปรียบเสียเปรียบ ระหว่างคนเรากับพวกสัตว์เดียร-ฉาน จึงได้ผูกภาษิตขึ้น บอกกล่าวสั่งสอนกันต่อ ๆ มา หลายชั่วอายุคนแล้ว "*ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย พวกสัตว์เดียรฉาน วัว ควาย เป็ด ไก่ มันงามที่ขนที่หนังของมัน ค่าตัวของมันอยู่ในเนื้อใน*

ตัวของมันแล้ว ถึงมันจะไม่แต่ง มันก็งาม แต่ตัวเจ้าน่ะเป็นคน ไม่ใช่งามที่ขนที่หนัง คนเรางามที่แต่ง" และเหมือนกับท่านได้ย้ำว่า *"ถ้าเจ้าไม่แต่ง ค่าตัวของเจ้าก็จะสู้เป็ด สู้ไก่ไม่ได้"* เชิญคิดดูซิ ท่านผู้หวังก้าวหน้า.

สุภาษิตข้อนี้ ความกระจ่างทุกตัวอักษร ส่วนมากพอได้ยินครั้งเดียวก็จำได้จนตาย แม้แต่เด็ก ๆ แต่น่าเสียดายที่คนเป็นอันมาก ตีความของสุภาษิตผิวเผินไป ข้อนี้ได้แก่ตัวข้าพเจ้าเอง เมื่อก่อนคิดว่าเป็นสุภาษิตที่สอนให้ดูไก่ ว่าตัวไหนจะต้องตำราหรือไม่ ให้ดูที่ขนมัน และดูคนว่างามหรือไม่ ก็ให้ดูที่เครื่องแต่งตัว เข้าใจเพียงเท่านี้จริง ๆ ต่อมาภายหลังจึงได้คิดว่าตัวคิดเผินไปถนัด เหมือนบรรพบุรุษของเราท่านปลูกมะพร้าวไว้ให้ หวังจะให้เราผู้เป็นลูกเป็นหลานได้รับประทาน แต่ครั้นมะพร้าวมีลูก เราสับกินแต่เปลือกกับกะลา เลยได้รสเพียงนิดหน่อย กินไม่ถึงที่ท่านจะ

ให้กิน คือน้ำกับเนื้อของมัน น่าเสียดายจริง ๆ.

ที่จริงสุภาษิตซึ่งสอนกันมาหลายชั่วคนเช่นนี้ ถ้าจะสอนคนเพียงให้รู้ว่า ดูไก่ให้ดูขน เท่านี้ก็ป่วยการสอนกันทำไม ? ใคร ๆ ก็ดูเป็นอยู่แล้ว แม้แต่เด็ก ๆ ดูไก่มันก็ต้องดูที่ขน นอกจากไก่ย่างไก่ต้มเท่านั้น ที่เขาดูหนังกันทีเดียว ใครมัวหาดูขนมิหวังอดกิน.

ที่ข้าพเจ้าพูดว่า เรากินความของสุภาษิตไม่ถึงนั้น คือเรื่องคำว่า **"แต่ง"** ส่วนมากไปคิดเอาว่าหมายถึงการแต่งตัว คือมีเสื้อผ้าเพชรนิลจินดา ประ-ดับให้ตัวเรียกว่า แต่ง คิดกันเพียงเท่านี้เสียมาก.

ที่จริง คำว่า "แต่ง" ในสุภาษิตนั้น หมายถึงแต่งคน เราต้องว่ากันตรงนี้ก่อน ไม่ใช่แต่งตัวเท่านั้น แต่หมายถึงแต่งคน ปัญหาต่อไปก็จะมีว่า การแต่งคนนั้นเราจะแต่งตรงไหน ? ข้อนี้เราจะต้องรู้จัก **"คน"** เสียก่อน จึงจะแต่งคนถูกคน คนหนึ่ง ๆ

มีส่วนประกอบใหญ่ ๆ อยู่สองส่วน คือ ตัว กับ ใจ ถ้ามีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่เป็นคน มีแต่ตัวไม่มีใจ –เป็นศพ มีแต่ใจไม่มีตัว ก็เป็นผี เรื่องเหล่านี้ได้อธิบายมามากแล้ว ตัวหมายถึงร่างกาย ซึ่งเป็นส่วนภายนอก ใจหมายถึงจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนภายใน การแต่งคนก็จะต้องแต่งทั้งสองส่วน คือแต่งทั้งตัว แต่งทั้งใจ จึงจะเป็นอันได้แต่งครบถ้วนบริบูรณ์.

คนที่แต่งตัว ใจไม่แต่ง นับว่าแต่งได้เพียงครึ่งคนเท่านั้น แต่งแต่ตัวก็งามแต่ภายนอก ภายในไม่งาม ในปาฐกถา เรื่องจิต ข้าพเจ้าได้ว่าไว้ชัดแล้วว่า ของงามแต่ข้างนอกนั้น เปรียบเหมือนกับโลงผี คือธรรมดาโลงผีมันงามแต่ข้างนอก ไม่ว่าโลงผีบ้านนอกหรือโลงผีบางกอก เหมือนกันหมด ข้างนอกแต่งเสียหรูสลักลวดลายลงลักปิดทองงามมาก แล้วยังมีดอกไม้สดดอกไม้แห้งประดับเสียหยดย้อย แต่พอเปิดเข้าไปดูข้างในสิ ดูไม่ได้สักโลงเดียว ถ้าคนไม่รู้ ไปเห็นโลงผี

เข้า อาจหลงนั่งเฝ้านอนเฝ้าเข้าก็ได้ คิดว่าเป็นหีบเงินหีบทอง แต่ครั้นเฝ้าไป ๆ สัก ๒–๓ วัน พอกลิ่นผีมันออกเราก็แจวละ เฝ้าอยู่ทำไมโลงผี หรือใครจะทนเฝ้า – ก็เชิญ !

คนเรานี้ ที่เป็น **คนโลงผี** ก็มีเหมือนกัน ข้างนอกแต่งเสียสวย อย่างกะเทพบุตรเทพธิดา พบกันเข้าก็รักกันเกือบเป็นเกือบตาย ถ้าเป็นหนุ่ม ๆ สาว ๆ พ่อแม่จัดแจงให้ไม่ทันใจ ก็ร้องห่มร้องไห้ แต่ครั้นได้แต่งงานอยู่กินเป็นคู่ผัวตัวเมียกันเข้าจริงก็ไปได้ไม่กี่น้ำเอะอะก็ด่าเอา ๆ คำด่าเจ็บ ๆ แสบ ๆ นั่น คือกลิ่นผีมันออกละ ! พลาดท่ากำหมัดขบกราม ทำปากเบ้ ตา-ถลนเข้าใส่ นั่นอะไรเสียอีกเล่า ผีข้างในโลงมันออกมาหลอกเข้าแล้ว ! คนรักกันไม่รู้จักเลือก จะต้องร้องไห้ถึงสองครั้ง ครั้งแรกเมื่ออยากได้กัน ครั้งที่สองเมื่ออยากอย่ากัน.

ผู้ที่หวังก้าวหน้า พึงระวังจงหนัก ทั้งสองประตู คืออย่าปล่อยให้ตัวเป็นคนโลงผีแล้วก็อย่าหลงคบกับคนโลงผีเข้า ข้อแรกสำคัญที่การแต่งตัว ต้องแต่งทั้งข้างนอกแต่งทั้งข้างใน ข้อหลังจงอย่าใจเร็วด่วนได้ผีจะหลอก!

ธรรมะ

รถยนต์จะวิ่งได้ ต้องมีของดีหลายอย่าง ช่วยกันทำให้มันวิ่ง แต่ว่าของดีอันแรกที่จำเป็นอย่างยิ่ง ก็คือเครื่องยนต์ของรถคันนั้นเอง เครื่องยนต์ต้องดี รถจึงจะวิ่งได้ ถ้าเครื่องยนต์เสีย เสียอย่างเดียว แม้น้ำมันจะดี ถนนจะดี และคนขับจะดีเท่าไร ๆ ก็ตาม รถก็คงวิ่งไปไม่ได้อยู่นั่นเอง คนเราก็เหมือนกัน จะเจริญก้าวหน้าได้ ต้องมีดีหลายอย่าง แต่ที่สำคัญที่สุดและขาดเสียมิได้มีอยู่อย่างหนึ่ง คือตัวเราเองต้องเป็นคนดีไว้ก่อน ลงได้ตัวเราเป็นคนเสียเสียแล้ว แม้ตระกูลจะดี หรือได้จ้าวนายดีแสนดี เราก็ก้าวหน้าไปไม่ได้ เพราะ-ฉะนั้น คนที่มุ่งจะก้าวหน้า จึงต้องทำงานอย่างหนึ่งเสียก่อน คืองานทำตัวให้เป็นคนดี.

อะไรเล่า ที่จะทำให้ตัวเราเป็นคนดี ? อาหารหรือ ? ไม่ใช่ อาหารช่วยเราได้เพียงทำให้เป็นคนแข็งแรง ทรัพย์หรือ ? ผิดอีก ทรัพย์ช่วยเราได้เพียงทำให้เป็นคนมั่งมี ความรู้หรือ ? เข้าทีแต่ไม่ตรงแท้ เพราะความรู้เพียงทำให้เราเป็นคนฉลาด คนฉลาดแกมอะไร ๆ ก็ยังมี !

สิ่งที่ทำให้คนดีโดยตรง มีอยู่อย่างเดียวเท่านั้น คือ **ธรรมะ** ธรรมะเป็นสิ่งที่แปลกมาก เมื่อผู้ใดมีไว้แล้วผู้นั้นจะเป็นคนดี ซึ่งยอมรับกันทั่วไปทั้งทางโลกทางธรรม พ่อแม่ที่มีธรรมะก็เป็นพ่อแม่ดี ลูกที่มีธรรมะก็เป็นลูกดี ผัวมีธรรมะก็เป็นผัวดี เมียมีธรรมะก็เป็นเมียดี คิดดูเองก็แล้วกัน แม้ในการต่อสู้แข่งขัน ซึ่งเป็นเรื่องการชิงชัย ถ้าฝ่ายชนะมีธรรมะ คนทั้งหลายก็นับถือ ถ้าฝ่ายแพ้มีธรรมะคนก็เห็นใจ ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร เป็นครู เป็นศิษย์ เป็นนายจ้าง เป็นลูกจ้าง เป็นโจทก์ เป็นจำเลย เป็นผู้พิพากษา จน

กระทั่งถึงเป็นผู้คุม เป็นนักโทษ ละเป็นอย่างที่ตัวท่านเป็นอยู่เวลานี้ก็ตาม และไม่ว่าใครจะอยู่ที่ไหน ตั้งแต่ในโรงนา จนกระทั่งถึงในทำเนียบรัฐบาล และในรัฐสภา ถ้าผู้นั้นเป็นคนมีธรรมะแล้ว เขาก็เป็นคนดี.

สิ่งที่คนนิยมกันว่าดีนั้น มีหลายอย่างต่าง ๆ กันแล้วแต่ใครจะชอบอะไร ? คนไทยชอบอย่างหนึ่ง คนฝรั่งชอบไปอีกอย่างหนึ่ง จีน แขก พม่า ก็มีอะไรที่ชอบแตกต่างกันไป เรียกว่ารสนิยมไม่ตรงกัน แต่ธรรมะเป็นความดีสากล คือคนทุกชาติทุกภาษานิยมตรงกัน.

ข้าพเจ้าทราบเหมือนกันว่า การเกริ่นบทความด้วยการกล่าวถึงคำว่า ธรรมะ ๆ อย่างซ้ำ ๆ ซาก ๆ เช่นนี้ ทำให้ท่านผู้อ่านบางท่านรู้สึกเบื่อ และท้อใจอยู่บ้าง คงคิดว่าจวนถึงพุทธกาลแล้ว ก้าวหน้าก้าวที่ ๔ นี้ อย่างไร ๆ ก็จะถูกข้าพเจ้าชวนเข้าวัดจำศีลภาวนาแน่ ๆ เพราะยังมีคนอยู่เป็นอันมากที่เข้าใจว่า ธรรมะ

อยู่ที่วัด และเข้าใจว่า คนมีธรรมะจะต้องเป็นคนแก่งก ๆ งัน ๆ นั่งก้มหน้าห้านาทีพูดคำหนึ่ง คนเข้าใจอย่างนี้มีอยู่ไม่น้อย ซึ่งข้าพเจ้ากล้าพูดอย่างไม่เกรงใจว่า เป็นความเข้าใจคำว่า ธรรมะ ผิดไป.

คำว่า ธรรมะ แปลกันว่า สภาพผู้ทรงไว้ นี่แปลให้ยาก แปลอย่างรักษาภูมิ ถ้าแปลกันอย่างพึ่งง่าย ๆ ให้ได้ความเข้าใจทางปฏิบัติ ข้าพเจ้าแปลว่า "ความถูก – ความดี" ถูก กับ ดี นั่นแหละ คือธรรมะ ไม่ว่าเราจะทำอะไรก็ตาม ถ้าทำให้ถูกด้วย – ให้ดีด้วย ก็เรียกทำถูกธรรมะ ถ้าทำผิด – ทำเสียก็ผิดธรรมะ จำเอาไว้แค่นี้ง่ายดี ที่ท่านแปลว่า ธรรมะคือสภาพผู้ทรงไว้ ก็หมายความว่า ความถูก–ความดีที่เขาทำนั่นเอง ทรงตัวเขาไว้ ที่ว่าทรงไว้ ก็คือไม่ให้ล้ม ไม่ให้เซ ไม่ให้เสียหลัก เท่านี้ก็ได้ความแล้ว ว่าธรรมะคืออะไร แล้วทีนี้ ถูกกับดีนั้นอยู่ที่ไหนมีอยู่แต่ในวัดเท่านั้นหรืออย่างไร คิดดูเองก็รู้ ถูกกับ

ดีนั้นอยู่กับงาน มีงานอยู่ที่ไหน ก็มีถูกมีดีอยู่ที่นั่น และที่ไหนมีถูกมีดี ที่นั่นก็มีธรรมะ.

บางคนคิดว่า ตนกำลังงานยุ่ง ไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติธรรมะ ต้องคอยให้ว่าง ๆ สักหน่อยก่อน ที่คิดอย่างนี้ ก็อยู่ในแผนการจะ "บวชธรรมะ" เหมือนกัน คือคิดว่า ธรรมะเป็นของวัด และเป็นของคนว่างงาน ความจริงธรรมะก็อยู่กับงานนั่นเอง บอกแล้วว่าธรรมะคือความถูก – ความดี ลองสอบถามตนเองดูซิว่า งานที่ท่านเองว่ายุ่ง ๆ นั้น ในการทำจะต้องการทำให้ถูกให้ดีหรือไม่ ถ้าต้องการทำให้ถูกให้ดี ก็หมายความว่า งานนั้นต้องการธรรมะอยู่แล้ว พูดง่าย ๆ อยู่ที่ไหน ก็ปฏิบัติธรรมะได้ แม่ครัวทำกับข้าว การก่อไฟดี ๆ หุงข้าวดี ๆ หั่นผักดี ๆ ล้างชามดี ๆ ฯลฯ เป็นการปฏิบัติธรรมะอยู่ในตัวแล้ว แม้คนทั่วไปพูดกันดี ๆ ฟังกันดี ๆ ถามกันดี ๆ ตอบกันดี ๆ ซื้อกันดี ๆ ขายกันดี ๆ หรือนักเรียน ฟังครูสอนดี ๆ ทำเลข

ดี ๆ เขียนหนังสือดี ๆ ฯลฯ ก็เป็นการปฏิบัติธรรมะ ข้าพเจ้าใคร่จะย้ำว่า ธรรมะนั้นเป็นเครื่องมือสำหรับทำงานโดยตรง ยิ่งคนงานมาก ความจำเป็นที่ต้องใช้ธรรมะก็ยิ่งมีมาก เหตุใดท่านจึงหลงคิดไปว่า จะให้ธรรมะรอคอยอยู่ก่อน จนกว่าท่านจะว่างงานจึงจะปฏิบัติ แสงสว่างจำเป็นสำหรับคนมีงานฉันใด ธรรมะก็จำเป็นสำหรับคนมีงานฉันนั้น.

การคิดว่า ถ้าจะปฏิบัติธรรมะ ก็กลัวว่าตนจะเสียเวลาทำงาน เมื่อเข้าใจความหมายของธรรมะแล้วก็หมดกังวล เพราะความจริงนั้น การทำงานด้วยการหันหลังให้ธรรมะ คือทำผิด ๆ เสีย ๆ ยิ่งทำให้เสียเวลามาก ขอโทษเถอะ ก็เพราะกลัวเสียเวลานี่แหละ บางคนจะหารายได้โดยสุจริต กลัวว่าตนจะรวยช้า จึงหันไปหาโดยทางผิดธรรมะ แล้วผลที่สุดต้องเสียเวลาทำมาหากิน คนละสิบปียี่สิบปีก็มี!

บางคนวิตกไปว่า ถ้าตนปฏิบัติธรรมะ จะทำให้ความสุขสนุกสนานลดลง คล้าย ๆ กับว่า เป็นการกั้นรั้วขังตัวเอง จะทำอะไรก็ไม่สะดวก ซึ่งก็เป็นเรื่องเข้าใจผิดอีกเหมือนกัน ชีวิตของคนมีธรรมะไม่คับแคบเลย คนมีธรรมะจะรักกันก็ได้ รักอย่างมีธรรมะ จะแต่งงานเป็นสามีภรรยากันก็ได้ เป็นอย่างมีธรรมะ จะไปดูหนัง ดูลิเก จะไปตากอากาศบางปู บางแสนได้ทั้งนั้น ข้อสำคัญไปอย่างมีธรรมะเท่านั้น มีธรรมะแล้วจะยิ้มก็ได้ จะตีหน้าตึง ๆ ก็ได้ จะดุใครก็ได้ แต่อย่าลืมถูกลืมดีเป็นใช้ได้ **ท่านผู้ใดยังเป็นห่วงว่าชีวิตจะคับแคบ โปรดคิดดูจงดี ถ้าเราจะทนคับแคบเพราะการทำถูก – ทำดี จะไม่ดีกว่าไปถูกบังคับให้อยู่ในห้องแคบ ๆ รั้วแคบ ๆ ของกรมราชทัณฑ์หรือ?**

ท่านที่เคารพ ท่านก็เป็นผู้หนึ่งที่หวังความก้าวหน้า โปรดคิดดูว่า เราได้พึ่งธรรมะมาตั้งแต่ยังอยู่ในท้องแม่แล้ว ธรรมะทำให้พ่อแม่มีเมตตากรุณาต่อเรา ธรรมะทำให้เพื่อนมนุษย์มองเราในฐานะเป็นมิตร ในคราวเราเจ็บ ถ้าหมอมีธรรมะเราก็จะได้รับความเห็นใจ ในคราวที่เราพลาดพลั้งไปทำความผิด แต่ตำรวจมีธรรมะ ผู้พิพากษามีธรรมะ จนกระทั่งถึงผู้คุมมีธรรมะ เราก็ยังพอประทังตัวไปได้ ธรรมะแม้จะเกิดอยู่ในใจคนอื่น ก็ทำให้เราพลอยได้รับความร่มเย็นเพียงนี้ ถ้าเราเพาะปลูกธรรมะขึ้นในใจเราเองดูบ้าง เราจะได้รับความร่มเย็นขึ้นอีกร้อยเท่าพันเท่า ธรรมะนี่แหละจะช่วยให้เราก้าวหน้า ธรรมะนี่แหละจะช่วยให้เราสุขสบาย แม้เราตายแล้ว ก็ธรรมะนี่แหละ ที่จะดลใจให้ญาติพี่น้องมิตรสหายพากันมาเผาศพให้ พากันสร้างฮวงซุ้ยให้ และก็ธรรมะนี่แหละที่จะดลใจให้ลูกหลาน ให้ทำบุญสุนทานอุทิศไปให้

แม้ว่าตัวเราล้มตายแล้วสักสิบปียี่สิบปี.

ธรรมะดีกะเราทุกอย่าง ตั้งแต่ก่อนเกิด จนกระทั่งเราตายแล้ว เหลือแต่กระดูก ธรรมะก็ไม่ทอดทิ้งเรา แม้ว่าบางคราวเราทิ้งธรรมะ จนกระทั่งไปได้รับทุกข์ทรมาน ธรรมะก็ยังตามไปช่วย ดูหรือ ในโลกนี้มีอะไรอีกเล่าที่ดีกะเราอย่างนี้.

ด้วยเหตุนี้ ธรรมะจึงอยู่ในความต้องการของมหาชน ไม่รู้จักเสื่อมซา การเรียกร้องหาธรรมะมีอยู่ทั่วไป ทั้งในวัด ในบ้าน ตามถนนหนทาง ในรถ ในเรือ บนโรงพัก บนโรงศาล ในคุก ในตะราง ในสนามม้า สนามมวย และแม้ในสนามรบ ทุกแห่ง, คนต้องการธรรมะทั้งนั้น เสียอยู่นิดเดียวตรงที่ว่าเราร่ำร้องแต่จะให้คนอื่นแจกจ่ายธรรมะให้ตัว แต่ตัวเราเองไม่อยากปลูกธรรมะขึ้นไว้จ่ายให้คนอื่นทำให้กระแสธรรมะขาดการหมุนเวียน บ้านเมืองเลยขาดแคลนธรรมะ ธรรมะเป็น "สินค้า" ที่

ตลาดต้องการอย่างไม่อั้น เหตุใดท่านไม่ลองผลิตธรรมะออกสู่ตลาดดูบ้าง.

คนดีเท่านั้นที่ก้าวหน้า

และ

ธรรมะเท่านั้นทำให้คนดี.

มงคลภาษิต

อธิกเพียรเขียนกลอนไว้สอนจิต
เป็นภาษิตประดิษฐ์ไว้ให้ศึกษา
ขาดพจน์ศิลปจินตกวีหรือปรีชา
โปรดคิดว่าเขียนเทอดวงษ์พงศ์กวี ฯ

ดีแต่ปากวากย์วอนสอนผู้อื่น
มีดาดดื่นเหลือรับนับไม่ไหว
สอนตนเองฝึกตนเองบ้างเป็นไร
สอนเขาได้เราทำได้นั่นแหละดี ฯ

กลองระฆังดังเมื่อตีมีเสียงเพราะ
ถ้าไม่เคาะก็ไม่ดังตั้งอยู่เฉย
วิสัยปราชญ์มาตรไม่ถามไม่ภิเปรย
ถึงคราวเอ่ยแต่ละครั้งฝังใจคน ฯ

เป็นจอมพลคนนิยมชื่นชมเดช
เฉพาะเขตเฉพาะยุคที่สุกใส
เป็นนักปราชญ์ราษฎร์บูชิตทุกทิศไป
ทุกสมัยคนศรัทธาไม่รามือ ฯ

คนอื่นชั่วตัวชี้รู้ดีชั่ว
โทษของตัวกลับไม่รู้ดูน่าขัน
เที่ยวตำหนิติคนอื่นทุกคืนวัน
หากตนนั้นติตนบ้างคือทางเจริญ ฯ

คุณวุฒิคุณธรรมสำคัญนัก
วุฒิเป็นหลักธรรมเป็นแหล่งแต่งศักดิ์ศรี
คุณวุฒิสุดล้ำธรรมไม่มี
ก็เอาดีไปไม่รอดตลอดชนม์ ฯ

อยากได้ดีไม่ทำดีนั้นมีมาก
ดีแต่อยากหากไม่ทำน่าขำหนอ
อยากได้ดีต้องทำดีอย่ารีรอ
ดีแต่ขอรอแต่ดีไม่ดีเลย ฯ

คนเป็นใหญ่ใช่ว่าใหญ่เพราะรูปร่าง
ปัญญาสร้างเขาเป็นใหญ่ให้ตระหนัก
คนจะดีใช่ดีที่วงพักตร์
แรงดีผลักผลให้จึงได้ดี ฯ

ช่างกลึงพึ่งช่างชักเป็นหลักก่อ
เป็นช่างหล่อพึ่งช่างหุ่นคอยจุนเสริม
ช่างสลักพึ่งช่างเขียนคอยเจียนเจิม
ช่างติเติมไม่ต้องหมายพึ่งใครเลย ฯ

ชาติคางคกผงกหัวอวดตัวเก่ง
อึ่งอ่างเบ่งเก่งกล้าต้องอาสัญ
คนรู้น้อยพล่อยอวดเก่งเบ่งสำคัญ
นักปราชญ์นั้นเขาไม่เบ่งเพราะเก่งจริง ฯ

อันปราสาทราชวังฝังรากลึก
อีกทั้งตึกเรือนโรงโครงเหล็กหิน
ที่สุดไซร้ก็ถล่มถมลงดิน
ทุกสิ่งสิ้นเสื่อมสลายไม่จีรัง ฯ

ให้ลูกยอพองามตามเหตุผล
ถ้าถอนต้นจนเสียหลักเสื่อมศักดิ์ศรี
กินลูกยอกินแต่น้อยอร่อยดี
ยอเกินที่ก็จะอายขายคนยอ ฯ

ปราบภูติผีปีศาจอาจปราบได้
ด้วยเซ่นไหว้ข้าวของต้องประสงค์
ผีความอยากยากใจปราบไม่ลง
ใจยังคงอยากไม่เว้นเซ่นไม่พอ ฯ

ถึงเพชรนิลจินดามีค่ายิ่ง
แต่งให้ลิงก็เป็นลิงไม่ทิ้งเผ่า
ให้ยศศักดิ์เสริมตัวคนมัวเมา
ก็เข้าเค้าอย่างลิงไม่ทิ้งรอย ฯ

หลักจะดีต้องมีฐานเป็นคานรับ
จะมีทรัพย์ต้องมีธรรมคอยค้ำหนุน
หลักและฐานตั้งให้มั่นหมั่นค้ำจุน
จะยังคุณวิบุลย์ผลมงคลชัย ฯ

เพื่อนยืมเงินเสียเงินยังเสียทั้งเพื่อน
ยามยืมเหมือนเทพเจ้าเขานบไหว้
ยามทวงเล่าเขาเห็นเป็นจัญไร
เงินมิได้ซ้ำเพื่อนแยกแตกทางกัน ฯ

ดีเกินดีดีขาดดีไม่ดีแน่
ดีที่แท้แค่พอดีจึงมีผล
ชั่วให้ชั่วดีให้ดีทึกมล
ชั่วไม่พ้นดีไม่พรากจากคนทำ ฯ

อันคนโง่คุยโตโวฉลาด
อวดสามารถอาจหาญชำนาญหลาย
คนฉลาดฉลาดในไม่แพร่งพราย
จักไว้ลายให้โลกลือฝีมือเอง ฯ

เมื่อทำดีมีคนคิดคอยอิจฉา
ค่อนขอดว่านินทาร้ายไร้เหตุผล
ทำอย่างไรก็ไม่สิ้นเล่ห์ลิ้นคน
อย่ากังวลคนอิจฉาถ้ารักงาน ฯ

ผู้มีเกียรติคือผู้ประพฤติธรรม
เป็นประจำฝังจิตติดนิสัย
แม้เศรษฐีมีอำนาจกาจเกรียงไกร
ขาดธรรมไซร้ได้เกียรติก็จอมปลอม ฯ

ต้นไม้ใหญ่ถ้าอยู่โสดเพียงโดดเดี่ยว
ถูกลมเชี่ยวกรรโชกโยกหักได้
เรืองอำนาจขาดบริวารงานมีภัย
เหมือนไม้ใหญ่ไร้กำบังต้องพังภินท์ ฯ

ถึงพ้อนดีที่ไม่ถึงอย่าพึงพ้อน
คนจะค่อนขอดเคาะและเยาะหยัน
ถึงคราวพ้อนพ้อนให้ดีมีค่าพลัน
กาลสำคัญกว่าสิ่งใดพึงใคร่ครวญ ฯ

เป็นคนดีไม่อวดดีดีสามารถ
เป็นนักปราชญ์ไม่คุยโตโวโฉงเฉง
เป็นคนกล้าไม่หาญหักอย่างนักเลง
เป็นคนเก่งไม่ต้องกล้าท้าบ้าบอ ฯ

ชีวิตนี้น้อยนักอย่าชักช้า
เร่งรีบหาความดีทั่วกุศล
มุ่งละบาปบำเพ็ญบุญหนุนนำตน
อย่าเป็นคนรกโลกโฉลกทราม ฯ

ที่ละบาทอาจประจบครบเป็นร้อย
ยามมีน้อยใช้น้อยค่อยสะสม
หากมีน้อยใช้มากรากฐานจม
จะตรอมตรมคราแก่แก้ไม่ทัน ฯ

ไม้จะดีเพราะมีกระพี้หุ้ม
เป็นเกราะกุมแก่นไว้มิให้หมอง
กอปรกิจใดใฝ่จิตคิดปรองดอง
ถ้าขึ้นจ้องปองแต่แก่นจะแค้นใจ ฯ

เป็นผู้ใหญ่ไร้หลักปักไม่มั่น
ลมปากปั้นหวั่นไหวไร้เหตุผล
ต่อหน้าอย่างลับหลังอย่างต่างยุบล
ประจบคนจนเสียหลักจมปลักตาย ฯ

มีเงินทองกองล้นพ้นภูเขา
จะซื้อเอาชีวิตไว้ก็ไร้ผล
อันความตายหมายไว้ทั่วทุกตัวคน
ติดสินบนสักเท่าใดชีพไม่คืน ฯ

กตัญญูกตเวทีแสนดีเลิศ
เป็นเครื่องเชิดชูส่งเพิ่มราศี
เป็นรากแก้วขวัญตนของคนดี
เป็นสักขีชี้ให้เห็นว่าเป็นคน ฯ

ถึงเหล็กกล้าศิลาแลงแข็งเท่าแข็ง
นายช่างแต่งเติมได้ดังใจหวัง
จิตมนุษย์สุดแต่งยากลำบากจัง
ว่าไม่ฟังเสียอย่างเดียวเคี่ยวไม่ลง ฯ

ความเมตตากรุณาพอหาได้
หายากไซร้คือน้ำจิตปราศริษยา
เขาได้ดีควรมีจิตมุทิตา
เลิกอิจฉากันเถิดประเสริฐเอย ฯ

อันชั่วดีมีจนคนทั้งสิ้น
ไม่ควรหมิ่นหยาบหยามตามประสงค์
เราก็จิตเขาก็ใจให้พะวง
อย่ามัวหลงถือเกียรติเหยียดหยามกัน ฯ

อันอ้อยตาลหวานนั้นเพราะพันธุ์พืช
ไม่มีจืดไม่มีหมดในรสหวาน
ผู้ดีแท้แม้ล้มจนซมซาน
ก็ยังอ้านออกรู้ว่าผู้ดี ฯ

เป็นมนุษย์สุดดีอยู่ที่จิต
ทำ พูด คิดในแนวธรรมพระพร่ำสอน
จะดีอื่นหมื่นแสนล้วนแคลนคลอน
ดีแน่นอนคือดวงจิตปิดอบาย ฯ

ชีวิตเราจะเอาอะไรแน่
ย่อมผันแปรเปลี่ยนจิตและนิสัย
ชั่วอาจดีมีอาจจนวนเวียนไป
เอาอะไรได้แน่แก่ตัวคน ฯ

ศิษย์จะดีเพราะมีครูช่วยชูเชิด
ครูจะเลิศเพราะคุณธรรมน้ำนบไหว้
ครูรักศิษย์ศิษย์เทอดครูคู่กันไป
เป็นหลักใจในชีวิตศิษย์กับครู ฯ

มวลดอกไม้ในป่าที่ว่าหอม
คุณค่าย่อมด้อยกว่าไม้ในกรุงศรี
เปรียบเช่นปราชญ์บ้านดงในพงพี
เกียรติจะมีก็น้อยด้อยปราชญ์เมือง ฯ

พระข้างนอกพระข้างในมิให้ครบ
จะประสพโชคค่ามหาศาล
พระนอกดีแต่ข้างในใจดังมาร
พระไม่หาญคุ้มครองปกป้องภัย ฯ

กองทัพดีเพราะมีขุนศึกกล้า
เป็นหัวหน้าถ้างานดีก็มีชื่อ
ทำงานใหญ่ไร้คนดีมีฝีมือ
งานนั้นหรือจะสำเร็จเสร็จดังใจ ฯ

คนคุยโตโอ่อ่าว่าถือธรรม
อย่าถลำเชื่อนักจักเสียสิน
คนเอาธรรมบังหน้ามุ่งหากิน
ย่อมใช้ลิ้นตระหวัดรัดคนตาย ฯ

ไม่มีดีต้องหาดีที่สอพลอ
เที่ยวบ๋อยอผู้ใหญ่เขาใหลหลง
เป็นผู้ใหญ่ไร้หลักมักงวยงง
ฝังใจตรงหลงให้เลียเลยเสียคน ฯ
แม้กระลารู้จักแต่งแปลงให้ถูก
ก็จะปลูกคุณค่ามหาศาล
จนแต่ฝึกศึกษาวิชาการ
ไม่เนิ่นนานจะพานพบสบสุขเอย ฯ
คนคลั่งเงินคลั่งอำนาจวาสนา
กิริยาท่าทางวางขึงขัง
เบ่งคุยโตโวใหญ่ไอเสียงดัง
เมื่อพลาดพลั้งตกอับคนกลับเฮ ฯ
คนตำหนิงานนั้นมิมาก
ดีแต่ปากงานไม่ทำเลวล้ำหลาย
มีหน้าที่แต่ทิ้งขว้างไร้ยางอาย
ตัวสบายแต่งานเสียเพลี้ยสังคม ฯ

การทำบุญใช่ขนทุนซื้อบุญได้
บุญมิใช่ซื้อหาเป็นค่าของ
การทำใจใสสะอาดปราศละออง
เป็นคลองของบุญทุนไม่เปลือง ฯ

จะเมตตาปรานีอารีเขา
วางใจเราให้เห็นเป็นกุศล
อย่าบีบใจให้เขาต้องสนองตน
บุญส่งผลความดีอยู่ที่ใจ ฯ

อันความดีมีค่ากว่าความสวย
ดีอำนวยอวยสุขทุกสมัย
แต่ความสวยเสื่อมทรามไปตามวัย
ดีคงไว้ซึ่งความดีไม่มีแปร ฯ

คนอวดดีมีมากกว่าอวดชั่ว
ดีของตัวอวดนักคนจักหยาม
ชั่วของตัวอวดนักก็จักทราม
จงปล่อยตามความจริงคือสิ่งดี ฯ

สุริยันจันทร์ยังอ่อนแสง
พายุแรงก็เซาซบสงบได้
แรงตัณหาพอพิชิตบิดผันไป
แรงกรรมไซร้ยากจะดับระงับเวร ฯ

คนจะดีใช่ดีเพราะมีพระ
แต่เลยละข้อธรรมคำสั่งสอน
พระจะช่วยอวยชัยและให้พร
แด่นิกรผู้มีธรรมประจำใจ ฯ

อันโคควายเลี้ยงไว้ใช้งานได
เมื่อตายไปเนื้อและหนังยังให้ผล
วิสัยพาลพาลเพียรเบียดเบียฬคน
ประพฤติตนไร้ค่าเลวกว่าควาย ฯ

วัดจะดีใช่ดีที่โบสถ์สวย
หรือร่ำรวยด้วยทรัพย์อัสงไขย
วัดดีเพราะพระเณรเก่งเคร่งวินัย
ยึดหลักชัยอรหันต์เป็นสันดาน ฯ

มีอำนาจวาสนาอย่าผยอง
หลงลำพองคะนองจิตคิดโอหัง
ชีวิตไซร้ไม่มีสิ่งจีรัง
อนิจจังทั้งนั้นหมั่นคะนึง ฯ

เด็กจะดีเพราะมีธรรมประจำจิต
พูด ทำ คิดพินิจหนักรักเหตุผล
อนาคตประเทศชาติปราศมืดมน
เพราะเยาวชนมีธรรมประจำใจ ฯ

ประกอบกรรมทำกิจพินิจตริก
ทั้งตื้นลึกนึกคิดจิตเฉลียว
อย่าหวังได้ใคร่มีดีคนเดียว
จงกลมเกลียวเกี่ยวพันกันให้ดี ฯ

ใครจะรักใครจะชังช่างเขาเถิด
เรามุ่งเทิดแต่ความดีมีเหตุผล
ทำกิจใดยากถูกจิตมิตรทุกคน
เทพเบื้องบนยังถูกด่ายิ่งกว่าเรา ฯ

ศิลปจะดีต้องมีธรรมค้ำเป็นฐาน
เชิดดวงมานให้ผ่องผุดวิสุทธิ์ศรี
ค่าของศิลปสูงสุดถ้อยร้อยวจี
เกียรติจะมีเพราะคนรู้ดูศิลปเป็น ฯ

งามภูษาอาภรณ์เครื่องประดับ
ย่อมแปรกลับความงามตามสมัย
งามที่ยงคงล้ำกว่างามใด
คืองามใจใฝ่ธรรมประจำจินต์ ฯ

ชนะใดในแหล่งหล้าที่ว่าเลิศ
ไม่ประเสริฐชนะตนผลมหันต์
จะให้อื่นหมื่นแสนไม่เทียมทัน
ให้ธรรมนั้นท่านว่าเลิศประเสริฐจริง ฯ

ดูละคอนโขนหนังแล้วยั้งจิต
มองชีวิตตนเล่นเช่นโขนหนัง
มีโศกสุขทุกข์สุมรุมประดัง
ไม่กี่ครั้งก็ลาลับกลับเข้าโรง ฯ

ร่มมีคุณเพราะกางกั้นกันแดดฝน
ธรรมมีผลเพราะประพฤติจึงสุขสันต์
รสธรรมเลิศประเสริฐล้ำรสอื่นพัน
แสงธรรมนั้นเลิศที่รู้ดด้วยตน ฯ

เกิดเป็นคนจนหรือมีดีหรือชั่ว
ต้องเป็นตัวของตนแน่ไม่แปรผัน
ใครจะยุใครจะยอก็รู้ทัน
ลมปากปั้นหรือปั้นจ่อก็ไม่เกรง ฯ

ถึงรูปหล่อลออลักษณ์สักปานไหน
ที่สุดไซร้เน่าเหม็นเป็นเหยื่อหนอน
ชีวิตนี้ไม่ธำรงคงถาวร
ความม้วยมรณ์เท่านั้นเห็นเป็นความจริง ฯ

รายรับไม่สำคัญเท่ารายเหลือ
และหนี้เชื้อร้ายไม่เท่าหนี้เราสูญ
จะไร้ทรัพย์อย่าไร้ศีลสิ้นรากมูล
จะเกือกูลตัวเขาเราต้องดี ฯ

ชาติผู้ดีใช่ดีที่ทรัพย์สิน
หรือปริญญาบัตรหรือหลักฐาน
หรือโคตรเง่าเผ่าพงศ์วงษ์สังคาร
เครื่องหมายอ่านผู้ดีอยู่ที่ธรรม ฯ

มวลไม้ไผ่มัดให้มั่นนั้นดีนัก
แม้จะหักก็สุดยากลำบากเข็ญ
การรวมคนสุดลำบากแสนยากเย็น
ถ้ากระเด็นเพียงคนเดียวเฮี้ยวแหลกลาญ ฯ

อันเพชรนิลจินดาค่าสูงลิ่ว
อาศัยริ้วแรงเจียรนัยให้มีค่า
คนจะดีใช่ดีแต่วิชา
ต้องอุตส่าห์ฝึกฝนตนให้ดี ฯ

ตายเมื่อเป็นเหม็นมากกว่าซากศพ
เหม็นตลบด้วยคำฉินหมิ่นหยาบหยาม
เป็นเมื่อตายวายชีพชื่อกลับลือนาม
ทุกเขตคามกล่าวขวัญสิ้นวันลืม ฯ

อันแมวดีหมาดีมีคนรัก
เฝ้าฟูมฟักเลี้ยงไว้ในเคหา
เป็นคนดีย่อมไม่จนคนเมตตา
หมั่นอุตส่าห์สร้างดีไว้ให้คนปอง ฯ

โง่ไม่เป็นเป็นใหญ่ยากฝากให้คิด
ทางชีวิตจะรุ่งโรจน์โสตถิผล
ต้องรู้โง่รู้ฉลาดปราชญ์เปรื่องตน
โง่สิบหนดีกว่าเบ่งเก่งเดี๋ยวเดียว ฯ

เป็นชาวพุทธหยุดทำซึ่งกรรมชั่ว
เร่งสร้างตัวแต่กรรมดีมีกุศล
มุ่งทำใจให้สะอาดปราศหมองมล
เป็นธรรมของทศพลวิมลญาณ ฯ

จบมงคลภาษิตประดิษฐ์พจน์
แต่ละบทแทรกรสธรรมนำเสนอ
มงคลเกิดประเสริฐผลดลเลิศเลอ
เพราะเพื่อนเกลอยึดธรรมนำหลักใจ ฯ

ตำนาน "มงคลสูตร"

อะไรเป็น "มงคล" หนอ ข้าฯ ขอถาม
โปรดตอบตาม ความจริง อย่านิ่งเฉย
ใครรู้แจ้ง ช่วยแถลง อภิปราย
โปรดเอื้อนเอ่ย เผยว่า นี้ "มงคล."

คนหนึ่งกล่าว ฟังเสียงเพราะ เสนาะหู
คนหนึ่งดู เห็นรูปดี สีสวยเด่น
คนหนึ่งแย้ง ได้รสดี นี้จึงเป็น
หลายคนเห็น ขัดแย้งกัน ไม่หันตาม.

ตกลงความ กันไม่ได้ ในมนุษย์
จึงรีบรุด ถวายปัญหา เทวาคิด
สิบสองปี ปัญหานี้ ยังข้องติด
เทพทรงฤทธิ์ คิดเฝ้า พระศาสดา.

ฝ่ายภควา คราประทับ มหาวิหาร
"เชตวัน" สาวัตถี บุรีสวย
ตรัสปัญหา "มงคล" ตอบ ชอบเทพทวย
มนุษย์ด้วย ล้วนแซ่ซร้อง สาธุการ.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ผู้ที่ไม่ได้ทำความผิด คือ ผู้ที่ไม่ได้ทำอะไรเลย
แม้มีชีวิตอยู่ ก็มีค่าเท่ากับคนตายแล้ว.

บทไหว้ครู

นโม ฯ มโนนอบน้อม ภควันต์
เศียรประณตพระธรรม์ ค่ำเช้า
หัตถ์ต่างธูปเทียนพลัน บูชิต ไตรรัตน์นอ
พ่อแม่ครูอาจารย์เผ้า ใฝ่จ้องกราบกราน.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

จงคิดแต่ดี อย่าดีแต่คิด
จิตสดใสเสมอ.

อธิษฐานมงคล

"มงคล" คงมั่นคุ้ม ครองตน
กิเลสหยาบบาปอกุศล อย่าใกล้
หมั่นกอร์ปแต่กุศล ตลอดชีพ นี้นอ
บุญจักหนุนนำให้ แต่ล้วนมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

จงทำแต่ดี อย่าดีแต่ทำ
กำไรสองต่อ "มีแต่ดีไม่มีชั่ว"

ปฏิบัติ "อุดมมงคล" กันเถิด

"อุดมมงคล" นั่นนี้ ชี้ชัด
ชาวพุทธเร่งปฏิบัติ ไป่ยั้ง
สามสิบแปดมงคลขจัด ข้อเสื่อมเสียนา
ศาสดามุ่งตรัสตั้ง กล่าวแก้ปัญหา

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

จงพูดแต่ดี อย่าดีแต่พูด
มนุษย์เมตตา เทวดาไมตรี.

๑. การไม่คบพาล

หนึ่งอย่าเกี่ยวข้องคบ คนพาล
พาลจักพาล้างผลาญ ปนปี้
ดีที่สั่งสมไว้นาน จักวอด วายนา
พึงหลีกพาลหลบลี้ เพียบพร้อม "มงคล"

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

คบคนพาล พาลพาไปหาผิด
พาลลิขิต ชีวิตให้ ไร้ศักดิ์ศรี.

๒. การคบบัณฑิต

หนึ่งบัณฑิตคบไว้ เนืองเนือง
ชีวิตท่านจักประเทือง เที่ยงแท้
คุณธรรมเทอดกระเดื่อง เดชยศ ยิ่งนา
เพราะบัณฑิตเพียรแก้ เกียรติก้อง "มงคล"

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล
คบเมธี ชี้ชวนตน พ้นผองพาล.

๓. การบูชาผู้ควรบูชา

หนึ่งบูชาผู้ที่ ควรบู- ชาเฮย
เคารพพ่อแม่ครู มั่นไว้
สักการะไตรรัตน์อยู่ เนืองนิตย์ นาพ่อ
ผู้หมั่นเช่นนี้ไซร้ ย่อมได้-มงคล

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ผู้บูชา ย่อมได้บูชาตอบ
ควรเคารพนบนอบ บูชาท่าน.

๔. การอยู่ในปฏิรูปเทศ

หนึ่งอยู่ในประเทศล้วน คนดี
เพื่อนร่วมพาตนดี เด่นด้วย
ชีวิตไร้ราคี บริสุทธิ์สะอาดนอ
กุศลส่งตราบม้วย แน่แท้มงคล

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

อยู่ในประเทศสมควร ล้วนมีแต่ศรีศักดิ์
บัณฑิตรัก ร่วมกันสร้าง ทางกุศล.

๕. บุญวาสนา

บุญตนกอร์ปก่อไว้ เนืองนิจ
บุญจักส่งผลผลิต เพียบพร้อม
บุญสนองดุจลิขิต กรรมชอบ นั้นนา
วาสนาหนุนเนื่องน้อม แวดล้อมมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

อย่ามัวริษยา บุญวาสนาของคนอื่น
แต่งใจตื่น รื่นเริงบุญ หนุนสนอง.

๖. ตั้งตนไว้ชอบ

ตนตั้งตนไว้ชอบ ช่วยตน
เร่งประกอบกุศล เที่ยงแท้
กรรมดีจักพลันดล สู่สุข สันต์แฮ
ตนช่วยตนนั้นแล้ เลิศล้วนมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ธรรมนั้นแล เป็นเพื่อนแท้ แก่มวลชน
ละชั่วประพฤติดี มีใจสะอาด ย่อมอยู่สุข.

๗. ความคงแก่เรียน

หนึ่งตนจักโรจน์ด้วย คงแก่ เรียนนา
ควรเร่งศึกษาแต่ เมื่อน้อย
หมั่นฝึกหมั่นฝนแม้ เติบใหญ่ ด้วยนอ
เรียนรู้ทั้งเรียบร้อย เลิศล้ำมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

เรียนเถิดเรียน เรียนให้รู้ จนเป็นครูตนได้
สอนตนได้เพียงคนเดียว ประเสริฐกว่าสอนผู้อื่นแม้มาก.

๘. มีศิลป

หนึ่งมีศิลป์พรั่งพร้อม ปฏิภาณ
จักช่วยสำเร็จงาน ทั่วถ้วน
ถึงอยากใหญ่ประสาน เสร็จกิจ สิ้นนา
ศิลปเสกสร้างสิ่งล้วน เช่นนี้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ศิลปะเป็นสมบัติตน ความรู้เป็นสมบัติของคนทั่วไป
ศิลป์อุ้มวิชช์ ผลิตผลสร้าง แต่ทางสันติ.

๙. มีวินัยดี

หนึ่งมีวินัยมั่นน้อม เหนือตน
กอร์ปกิจใดแยบยล เรียบร้อย
สรรพสิ่งสรรค์สารวน ล้วนชอบ ธรรมนา
ชีพนี้แม้ยืนน้อย มากล้วนมงคล.

○ ○ ○ ○ ○

ความรู้ดี มีระเบียบ จึงเรียบร้อย
วินัยช้อย วิชาชิด กิจผ่องใส.

๑๐. วาจาสุภาพ

หนึ่งวาจาสุภาพล้วน คำหวาน
เผยแต่สุนทรสาร เพราะพริ้ง
พรพจน์พากย์ไพศาล โสภิต เพริศนา
เว้นกล่าวคำกลอกกลิ้ง เกียรติก้องมงคล.

○ ○ ○ ○ ○

วาจาสุภาพ ย่อมยังผู้พูดให้เป็นที่รักของผู้ฟัง ส่วนวาจาหยาบโลน ปดเท็จ ยุยง ไร้สาระส่อใจทรามของผู้พูด.

๑๑. บำรุงบิดามารดา

หนึ่งบำรุงท่านผู้ มีคุณ
เลี้ยงตอบกอร์ปเจือจุน ท่านไซร้
พ่อแม่มุ่งการุณย์ ลูกเร่ง สนองนอ
กตเวทีท่านไว้ เที่ยงแท้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

พึงระลึกไว้เสมอว่าเจ้าหนี้คนแรกของชีวิตเราคือบิดามารดา พ่อแม่เป็นคน ลูกจึงได้เป็นคนล้นคุณค่าต้องตอบแทนคุณท่าน หมั่นกตัญญูกตเวทีในบิดามารดา.

๑๒. สงเคราะห์บุตร

หนึ่งสงเคราะห์บุตรให้ เสมอตน
อย่าปล่อยต่ำต้อยจน เสื่อมเศร้า
ยิ่งเด่นกว่าพ่อดล อภิชาต บุตรแฮ
เสริมส่งวงศ์เร่งเร้า โรจน์ล้วนมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ให้เขาเกิดมารับทุกข์แล้ว อย่านิ่งดูดาย ให้การศึกษาแก่บุตรจนฉลาดเห็นคุณและโทษ ประโยชน์ ใช่ประโยชน์แนะและนำให้เขาออกจากทุกข์ได้ประเสริฐแท้.

๑๓. สงเคราะห์ภรรยา

หนึ่งสงเคราะห์ทาระด้วย เอ็นดู
หมั่นยกย่องเชิดชู เกียรติก้อง
อย่าเหยียบย่ำโฉมตรู ดูหมิ่น เมียนอ
ไม่นอกใจนุชน้อง แน่แท้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ให้เขามาเป็นเพื่อนร่วมกาย ให้เขาสุขสบายเหมือนตน แนะนำชักชวนให้เขาพ้น สรรพผองทุกข์ภัย จึงควร นั้นคือคนฉลาดแท้.

๑๔. ทำงานไม่คั่งค้าง

หนึ่งขยันกอร์ปกิจให้ ลุล่วงไปนา
อย่าปล่อยการทั้งปวง คั่งค้าง
ทำเดี๋ยวนี้อย่าหน่วง ให้เนิ่น ช้านอ
งานสัมฤทธิ์ผลิตสร้าง สุขสร้างมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ทำเดี๋ยวนี้มีทางเสร็จ สำเร็จกิจ ได้ผลผลิต สมประสงค์ จำนงหมาย.

๑๕. ทาน

หนึ่งพึงหมั่นก่อร์ปเกื้อ อวย "ทาน"
ตัด "มัจฉริยะ" ราน แหลกล้วน
"จาคะ" เข้าประหาร ศึก "อยาก" สลายแฮ
สะอาดจิตสมานมิตรถ้วน เทอดแท้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ให้เขา เรามั่งมี รับเขา เราขัดสน
จนภายนอก ไม่ร้ายเท่า เราจนใจ.

๑๖. ธรรมจริยา

ประพฤติธรรมจรณะเอื้อ อวยสุข
ธรรมจักแก้ผองทุกข์ ห่างพ้น
มรรคแปดเร่งรบรุก ปราบเกลส พ่ายนา
แสงธรรมส่องสันติ์ท้น ท่วมแท้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

แสงธรรมส่อง ผ่องสันติ์ ทุกวันคืน
ชีวิตชื่น รื่นหรรษา คราถึงธรรม.

๑๗. สงเคราะห์ญาติ

หนึ่งสงเคราะห์ญาติพวกพ้อง เพื่อนตน
เจริญทรัพย์แผ่เผื่อผล ผลิตนั้น
จรุงจิตอกุศล เผื่อญาติ มิตรนอ
สงเคราะห์ญาติทุกชั้น ช่วยให้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

สงเคราะห์ญาติ ญาติเร่มา วันทารับ
เงินทองทรัพย์ นับน้องพี่ นี้มากหลาย
ส่วนการให้อริยทรัพย์ ย่อมประเสริฐกว่า.

๑๘. ทำงานไม่มีโทษ

หนึ่งทำงานใดให้เร่ง พินิจ
เว้นจากงานแง่ผิด โทษพ้น
ก่อนทำใคร่ครวญคิด รอบคอบ ก่อนพ่อ
งานผลิตพลันค่าล้น เลิศด้วยมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ใคร่ครวญก่อน แล้วจึงทำ จดจำไว้
ทำอะไรไม่มีผิด คิดถูกถ้วน
เมื่อคิดถูก พูดถูก ทำถูก จะหาความผิดได้ที่ไหน.

๑๙. เว้นการทำบาป

หนึ่งบาปเบียนทุกข์ให้ เห็นผล ทุกข์นอ
เว้นบาปปราบชั่วพ้น จิตไหม้
กระทำแต่กุศล แทนทด เทียงนา
ล้างบาปสร้างบุญไว้ เช่นนี้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ตายเสียดีกว่าที่จักอยู่ประพฤติชั่ว ไม่ควรกลัวเมื่อตนจักประพฤติดี เกิดมาทั้งที ควรเกิดมาลดบาปสร้างบุญ ให้หนุนเนื่อง.

๒๐. สำรวมจากการดื่มน้ำเมา

หนึ่งสำรวมจากการดื่มน้ำ เมามาย
คุมสติสัมปชัญญ์หมาย มั่นไว้
ชั่วไม่อาจกล้ากลาย ให้โทษ ทุกข์นา
ผู้เว้นเช่นนี้ได้ แซ่ซ้องมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ชาวพุทธผู้ฝืนพุทธพจน์ ชื่อว่ากบฏต่อพระศาสดา.

๒๑. ไม่ประมาทในธรรม

หนึ่งธรรมหลายหลากล้วน นานา
ไม่ประมาทสามารถหา มากได้
ธรรมนั้นย่อมรักษา ผู้ประพฤติ ธรรมนา
ไม่ประมาทมั่นธรรมไว้ ย่อมล้วนมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ทำดีไว้ ได้กำไรถึงสองต่อ "มีดีไม่มีชั่ว"
จงอย่ากลัวความดี และจงหนีห่างทางของความชั่ว
ผู้ใดประพฤติได้เช่นนี้ จึงมีหวังพ้นทุกข์ได้แท้เทียว.

๒๒. มีความเคารพ

หนึ่งหมั่นเคารพผู้ ควรคา–รวะนอ
ลาภ, ยศ, ไมตรี มา ท่วมท้น
เพราะจิตมุ่งปรารถนา ดีต่อท่านนา
ดีส่งผลยิ่งล้น เลิศด้วยมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ผู้เคารพย่อมได้เคารพตอบ
จงเคารพนบนอบไว้เสมอ
ผู้ประพฤติจักเป็นที่รักของคนทั้งปวง.

๒๓. มีความถ่อมตน

หนึ่งมีความอ่อนน้อม ถ่อมตน
อย่ากระด้างว่าข้า ฯ คน เก่งแท้
ถูกข่มขู่อดทน ไม่ตอบโต้นอ
ไป่หยิ่งจองหองแล้ แวดล้อมมงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ไม้ใดอ่อน บ่ห่อนหัก มักยืนต้น.

๒๔. มีความสันโดษ

หนึ่งพึงสันโดษด้วย ตามมีนั้นนา
อย่าอยากได้ใคร่ดี สักน้อย
ประกอบกิจกรณีย์ สมส่วน เสมอนอ
เฉกเช่นปลวกตัวจ้อย จับสร้างรังรวง.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

รู้จักพอจึงดี รู้จักมีจึงพอ ความดีและความพอ จึงเป็นเครื่องยังมนุษย์ให้หยุดเบียดเบียน ประทุษร้ายกัน เป็นที่ตั้งแห่งความเจริญ.

๒๕. กตัญญู

หนึ่งพึงรู้คุณท่านผู้ มีคุณ
แทนทดผู้การุณย์ ท่านไท้
สามสิ่งย่อมเกื้อกูล หนุนตอบ สนองนา
บัณฑิตสรรเสริญไซร้ แน่แท้คนดี.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี สองสิ่งนี้จึงไม่ปรากฏในคนพาล ผู้ปรารถนาความเจริญ จึงประพฤติคุณธรรมนั้นเนืองนิจ.

๒๖. ฟังธรรมตามกาล

หนึ่งฟังธรรมหมั่นไว้ ตามกาล
หลายโง่ประหารพาล ออกแล้ว
จิตสะอาดเพราะธรรมผลาญ กิเลส สิ้นเฮย
ชีพสุกใสยิ่งแก้ว เพราะด้วยเจริญธรรม.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

หมั่นฟังธรรม ธรรมจักก่อ หล่อจิตใจ ให้ไพบูลย์ ผู้ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม จึงเป็นผู้เจริญ.

๒๗. อดทน

หนึ่งอดทนมั่นไว้ ให้คง ที่นา
บุญกุศลจะดำรง เลิศล้ำ
ละโลภโกรธหลงปอง เปลื้องปลด ได้นอ
ชั่วบาปไม่อาจกล้ำ เกียรติก้องกิตติคุณ.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

เขาว่า "อดทน ดีกว่า ทนอด" ผู้ใดอดทนได้ ทั้งทนอดได้ ไม่พ่ายแพ้ความอยาก ผู้นั้นเป็นผู้ชนะเลิศประเสริฐยิ่ง.

๒๘. ว่าง่ายสอนง่าย

หนึ่งว่าง่ายสอนง่ายไว้ แหละดี
ผู้ใหญ่จักไมตรี ต่อตั้ง
ดอรนไม่เป็นศรี ศุภสวัสดิ์
ง่ายแต่ดี ชั่วรั้ง รอดได้ดังหวัง.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

คนดี ดีกว่าแมว คนดื้อ ร้ายกว่าแมว
คนดีว่าง่าย คนร้ายสอนยาก
เกิดเป็นคนควรประพฤติตนดี จะได้ดีกว่าแมว.

๒๙. การพบปะสมณะ

หนึ่งพึงพบสมณะไว้ ประจำ
ชี้ช่องกุศลกรรม ค่ำเช้า
ให้เว้นอกุศลกรรม ไถ่โทษ ทุกข์นา
จิตสะอาดสว่างสงบเร้า เร่งให้ถึงธรรม.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

หมั่นเข้าหาพระ ชำนะมาร
หมั่นล้างผลาญกิเลส ชำนะทุกข์
สมควรแท้ที่เกิดมา เป็นชาวไทยและชาวพุทธ.

๓๐. สนทนาธรรม

หนึ่งสนทนาธรรมบ่อยครั้ง ตามกาล
ธรรมจักมั่นประสาน จิตแผ้ว
ธรรมรสสดแสนหวาน ใดเปรียบ เสมอนา
ธรรมน้อมนำท่านแกล้ว กาจกล้าทุกสถาน.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

กินข้าวอิ่มท้อง สนทนาธรรมอิ่มใจ
ยิ่งปฏิบัติธรรมด้วย ช่วยให้ใจอิ่มแท้
ไม่พร่องด้วยตัณหา จึงสิ้นทุกข์.

๓๑. บำเพ็ญตบะ

หนึ่งบำเพ็ญตบะมั่นไว้ เนืองนิตย์
บาปอกุศลพิชิต พ่ายแพ้
บุญกุศลเร่งลิขิต ผลิตค่ำ เช้านา
ชีพประเสริฐยิ่งแล้ เลิศด้วยคุณธรรม.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ศีลสมาธิปัญญา เป็นพาหะ เกิดตบะแรงกล้า มหาศาล เปี่ยมด้วยศีล ปลื้มด้วยธรรม กำจัดมาร มรรคผลผลาญ กิเลสพ่าย มลายเทอญ.

๓๒. ประพฤติพรหมจรรย์

หนึ่งพึงประพฤติพรตทั้ง พรหมจรรย์
ละกิเลสราคอัน ชั่วร้าย
หยุดสู่นรกสวรรค์ เวียนว่าย วัฏฏ์แฮ
พรหมจรรย์รักษาให้ สุดด้าวแดนเกษม.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

พรหมจรรย์นั้นนะ เพื่อละ ตัณหะสาม
ให้ถึงความวิมุติ หยุดแปรผัน
เกิดแก่เจ็บ แล้วตาย หายสูญพลัน
เหตุสามนั้น ละวางได้ ทุกข์ไม่มี.

๓๓. การเห็นอริยสัจจ์

หนึ่งพึงกำหนดสติไว้ วิปัสสนา
รู้เพ่งอริยสัจจา มั่นไว้
กาย จิต ธรรม เวทนา สี่ส่วน นั้นนา
ตัณห์ดับด้วยมรรคไซร้ ทุกข์สิ้นนิโรธสานต์.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

"ทุกข์สมุทัยนิโรธมรรค" เป็นหลักชัยแห่งชีวิต.

๓๔. การทำให้แจ้งนิพพาน

หนึ่งละอวิชช์ตัณหะทั้ง อุปาทาน
จิตว่างสู่นิพพาน โลกแล้ง
นั้นแหละเหมาะกับการ เกิดพบ พุทธศาสน์
เพียรเถิดทำให้แจ้ง จิตนี้มงคล.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

นิพพานคือความว่างเปล่าอย่างยิ่ง
นิพพานคือความสุขอย่างยิ่ง.

๓๕. จิตไม่หวั่นไหว

หนึ่งพึงรักษาจิตไว้ ให้มั่น คงนา
ดิ่งสยบพบแสงธรรม์ ค่ำเช้า
ปัญญาติดตามพลัน ไป่หวั่น ไหวนอ
สะอาด สว่าง สงบ น้าว เกลสแพ้ทุกข์สลาย.

○ ○ ○ ○ ○

สุขอื่น นอกจากความสงบ ไม่มี.

๓๖. จิตไม่เศร้าโศก

หนึ่งจิตไม่เศร้าโศกด้วย ปัญญา
เร่งพิชิตอวิชชา พ่ายแพ้
เหตุดีผลดีมา สมเหตุ ผลนา
เร็วรินถึงธรรมแท้ โศกเศร้าหายสูญ.

○ ○ ○ ○ ○

จิตยึดมั่นถือมั่นสิ่งใด ย่อมเศร้าโศกเพราะสิ่งนั้น.

๓๗. จิตไม่กำหนัด

หนึ่งรักษ์จิตให้ไม่ กำหนัด
วิปัสสนาหน่วงชัด ลักษณ์ล้วน
อนิจจังทุกขัง อนัตต์ตัด ต้นราก สิ้นนา
อริยสัจจ์สี่ถ้วน ส่องแท้ทางเกษม.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

ไตรลักษณ์ขัด ตัดต้นราก พรากกำหนัด.

๓๘. จิตเกษม

หนึ่งพึ่งสร้างมรรคให้ ครบองค์ แปดนา
ศีล สมาธิ ปัญญาตั้งตรง ตราบม้วย
จิตเกษมเพราะดำรง ผลอารหัตต์ มั่นแล
จิตดิ่งจริงอยู่ด้วย ว่างเว้นตัวตน.

๐ ๐ ๐ ๐ ๐

จิตพ้นอยาก พรากทุกข์ สุขเกษม
จิตอิ่มเอม เปรมปรีดิ์ ที่มรรคผล
จิตสว่าง วางให้ว่าง ร้างตัวตน
จิตจักพ้น จากทุกข์ เป็นสุขจริง.

อวสานตบท

อวสานต์สุดสิ้น อนุสนธิ์
สามสิบแปดมงคล กล่าวถ้วน
เพียรลิขิตประจงผล ใช่พล่อย เปล่านา
กอร์ปอุดมมงคลล้วน หลีกพ้นวัฏฏภัย.

ร. พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๖/๑/๒๕๐๗

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร โทร. 23111
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๗